

ΔΗΡΤΙΣ

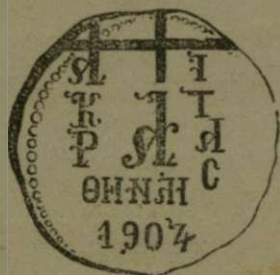
ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΘΝΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- Σ. ΣΚΙΠΗ, 'Ο Γύρος τῶν Ὁρῶν, κωμωδία ἀποσπάσματα μετὰ σημειώματος ἀντὶ προλόγου.
- Σ. ΔΕ-ΒΙΑΖΗ, Ἔνδοξοι Κερκυραῖοι. Ἀνδρέας Μουστοξύδης, μελέτη εἰδησεολογική. (Συνέχεια καὶ τέλος).
- ΙΑΣΟΝΟΣ ΚΑΛΕΡΜΟΥ, Ἡ Νύχτα, πρόζα.
- ΜΑΞΙΜ ΓΚΟΡΚΥ, Μάλδα, διήγημα. (Συνέχεια ἀπὸ τὴν σελίδα 143). Μετάφρ. Αἰμ. Κ.

ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ.

ΧΡ. ΠΑΠΑΖΑΦΕΙΡΟΠΟΥΛΟΥ, Γράμματα.

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΠΡΟΠΑΗΡΩΤΕΑ

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ		ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ	
Ἔτησῖα	δραχ. 12—	Ἔτησῖα	φρ. χρ. 15—
Ἐξάμηνος	» 7—	Ἐξάμηνος	» » 8—

Ἰδιοκτέτης : Σ. ΣΚΙΠΗΣ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΓΡΑΦΕΙΑ: — ΟΔΟΣ ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ 32

Redacteur Correspondant : Mr Ary René D'Yvermont

PARIS

Bureau, 13 Rue Bleue 13.

L'Européen

Courier international hebdomadaire Politique, Droit international, Questions sociales, Littérature, Art. 24, rue Danphine, 24 Paris (Vie)

Le Soc

Revue littéraire artistique mensuelle. Leon Moine, Directeur 83, rue de Rome, 83 Paris.

La Revue du Bien

dans la Vie et dans l'Art Marc Legrand, Directeur 83 Boulevard Poniatowski, Paris.

L'Essor Septentrional

Revue Mensuelle de Decentralisation. 120 bis, rue de Paris. Paris.

Lupta Pentru Viata

Revista literară si sociologică, ilustrată. Redactata de N. A. Bogdan. 114, strada sarariei, 114. Iasi.

Ἐθνικὴ

Ἐκδίδεται καθ' ἐκάστην Δευτέραν ἐν Καίρῳ. Ὅργανον τοῦ ἐν Αἰγύπτῳ Ἑλληνισμοῦ. Ἰδιοκτῆτης, Κωνσ. Ι. Ἀναστασιάδης.

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἑντοκοὶ καταθέσεις

Ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα δέχεται ἐντόκους καταθέσεις εἰς τραπεζικὰ γραμμάτια καὶ εἰς χρυσόν, ἢτοι εἰς φράγκα καὶ λίρας στερλίνας ἀποδοτέας εἰς ὠρισμένην προθεσμίαν ἢ διαρκῶς. Αἱ εἰς χρυσὸν καταθέσεις καὶ οἱ τόκοι αὐτῶν πληρώνονται εἰς τὸ αὐτὸ νόμισμα εἰς ὃ ἐγένετο ἡ κατάθεσις εἰς χρυσόν ἢ δι' ἐπιταγῆς ὀψεως (chèque) ἐπὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ κατ' ἐπιλογὴν τοῦ ὁμολογίουχου. Τὸ κεφάλαιον καὶ οἱ τόκοι τῶν ὁμολογιῶν πληρώνονται ἐν τῇ Κεντρικῇ Καταστάματι καὶ τῇ αἰτῆσει τοῦ καταθέτου ἐν τοῖς Ὑποκαταστήμασι τῆς Τραπεζῆς

Τόκοι τῶν καταθέσεων

1 1/2	τοῖς	0/0	κατ' ἔτος	διὰ καταθέσεις	6 μηνῶν
2	»	0/0	»	»	1 ἔτους
2 1/2	»	0/0	»	»	2 ἐτῶν
3	»	0/0	»	»	4 ἐτῶν
4	»	0/0	»	»	5 ἐτῶν

Αἱ ὁμολογίαι τῶν ἐντόκων καταθέσεων ἐκδίδονται κατ' ἐκλογὴν τοῦ καταθέτου ὀνομαστικῶς ἢ ἀνώνυμοι.

Ἐκ τοῦ Γραφείου

Ο ΓΥΡΟΣ ΤΩΝ ΩΡΩΝ

Κ Ω Μ Ω Δ Ι Α

Ἐν ἀρχῇ εἶνε ἡ Πράξις.

Gothe

Στὴ γλυκεῖά μου ἀραβωνιαστικιά,
στὴ μοναδικὴ ποιήτρια τῆς Νέας Ἑλλάδος,
Αἰμυλία Κούρτελη,

τὸ ἔργον μου αὐτὸ ἀφιερῶ
δειγμα

λατρείας, εὐγνωμοσύνης καὶ θαυμασμοῦ.

ΕΝΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΑΝΤΙ ΠΡΟΛΟΓΟΥ

Διὰ τὰ μὴ μείνη ὀλωσδιόλου ἀπρολόγιστον τὸ ἔργον ποῦ παρουσιάζω σήμερον ἔτσι ἀτελείωτον, σημειῶνω αὐτὰ τὰ πρόχειρα λόγια, ἐπιφυλασσόμενος ἄλλοτε, ὅταν παρουσιάσω ἄλλας σκηνάς καὶ ἄλλα κομμάτια τοῦ ἰδίου ἔργου τὰ ἐπεκταθῶ εἰς διάφορα ζητήματα ποῦ ἐγεννήθησαν εἰς τὰς ὥρας τῆς δημιουργίας του.

Μία ἀφορμὴ ἀσήμαντη· μία τιποτένια ἰδέα· περισσότερο γιὰ δοκιμὴ· περισσότερο γιὰ τὰ δισκεδάσω κάποιαν ἀνίαν μου, κάποιαν πληξίν μου, ἐπροσπάθησα τὰ τὴν ξεχύσω εἰς στίχους. Λυποῦμαι ποῦ δὲν ὑπάρχουν πλέον οἱ στίχοι ἐκεῖνοι. Μὲ τὴν ἰδίαν πρόθεσιν ὅπως ἐξακολουθήσω τὴν διασκέδασίν μου αὐτήν, τὴν ὁποίαν αἰσθάνεται καλὰ κάθε ἀνθρώπος ποῦ προωρίσθη τὰ ζῆ σκεπτόμενος ἐπάνω ἀπὸ ἓνα τραπέζι μὲ βιβλία, ἄπλωσα ἀσυνειδήτως τὴν ἰδέαν τῶν ὀλίγων ἐκείνων στίχων, εἰς ἓνα μικρὸν ὄνειρόδραμα ὀλιγόσκηνον καὶ μονόπρακτον. Ἐπειτα πιά ὅταν ἐπροχώρισα, ὅταν τὸ πνεῦμα μου ἀδέσποτον ἔνοιωσα τὰ εἶνε σφικτὰ ἀγκαλιασμένον, σμιγμένον ἠδονικὰ, μὲ κάποιες αὔρες πρωτόπνοες ποῦ ἀλλιῶτικα λέγονται καὶ μυστήρια, ὅταν κάθε γήτνον καὶ κάθε σαρκωτὸν ἄχθος ἐξήφανίζετο, ὅταν τὸ σῶμα ἀπεχωρίζετο ἀπὸ τὴν ψυχὴν καὶ ἡ ψυχὴ ἀπολυτρωμένη—ἀετοῦ ἀδελφῆ—διέγραφε νέους κύκλους φωτὸς εἰς αὐτὴν τὴν πηγὴν τοῦ Ἥλιου, τὸ πρᾶγμα ἐγένετο διαφορετικόν. Μέσα εἰς τὸν νοῦν μου ἔνοιωθα κχυστικὰ ἀπὸ πολλὴ δροσιὰ τῆς Δημιουργίας τὰ φιλήματα. Ἡ φύσις ἤθελε τὴν καλὴν καὶ τὴν γλυκεῖάν της ὥρα καὶ ὁ ἀνθρώπος τὶς ἱερὰς στιγμὰς του ὅπου τολμᾷ καὶ τραγουδεῖ μαζί μὲ τὸν Νίτσε :

Ἦουχα! —

Γιὰ τὰ μεγάλα—βλέπω μεγάλα!

πρέπει κανεὶς τὸ στόμα του τὰ κλῆ

ὅταν δὲ λέει μεγάλα·

μεγάλα ψάλλε, ὦ μαγευμένη μου σοφία!

Ἄφινω κατὰ μέρος ὅλας τὰς ἐσπευσμένας κρίσεις καὶ συγκρίσεις κολακευτικὰς καὶ μὴ τῶν φίλων μου ποῦ εἶχον τὴν καλωσύνην νὰ ἐκφέρουν κατὰ διαφόρους ἐποχὰς. Τὸ ἔργον μου ἀκόμη δὲν ἔχει οὔτε ἀρχὴν οὔτε τέλος. Πρὸ παντὸς ὅμως δὲν εἶνε ὅπως τὸ ὠνόμασαν οὔτε ἓνα ἐκτενὲς λυρικὸν ἄσμα, οὔτε δράμα, οὔτε φαντασμαγορία ἀλλὰ εἶνε ἀπλουστάτα μία κωμωδία. Αὐτὸ ἤθελα κι' αὐτὸ θέλω, δηλαδή γιὰ νὰ διασκεδάζω κάποτε τὴν ἀνίχν μου νὰ γράφω καὶ νὰ συμπληρώνω κάθε τὸσον αὐτὴν τὴν κωμωδίαν.

Ὡς μίαν κωμωδίαν βέβαια ποῦ δυστυχῶς, εἴτε εὐτυχῶς, δὲν θὰ φέρῃ γέλοια, γιὰτὶ οἱ χαρακτῆρες τῆς εἶνε ἀστεῖοι χωρὶς καὶ νὰ λένε ἀστεῖα πράγματα, θέλω νὰ τὸ διαβάσουν καὶ οἱ ἀναγνώσται μου. Ὡς μίαν κωμωδίαν τέλος ποῦ δὲν ἤμπορεῖ νὰ παιχθῇ ἀπὸ ἠθοποιούς, οὔτε σοβαρούς, οὔτε κωμικούς· ἀλλὰ μόνον ἀπὸ Νευρόσπαστα, ἂν εἶνε δυνατόν, μέσα ἀπὸ ἓναν φωτισμένον μπερντέν.

Ἔτσι μοῦ παρουσιάζεται ἡ Τέχνη μου σήμερα: Χορὸς Νευροσπαστῶν μέσα ἀπὸ ἓναν φωτισμένον μπερντέν (καὶ μαγικὸν γιὰ χαιτῆρι μου). Κι' ἔτσι θέλω νὰ τὴν αἰσθανθῶ ἕως ὅτου νὰ φθάσω εἰς τὸν ἐπίλογον τῆς κωμωδίας μου, ποῦ αὐτὸ ὅμως εἶνε πολὺ μελλοντικὸν καὶ συνεπῶς πολυειδῶς ἀβέβαιον· τότε ἴσως ἡ Τέχνη μου ν' ἀλλάξῃ μορφήν, κι' αὐτὸ πάλιν θὰ τὸ ζητήσω ἐγώ.

Αἱ δύο αὐταὶ πράξεις ὅπως παρουσιάζονται σήμερον, κυρίως δὲν θὰ εἶνε πράξεις ἀργότερα, ἢ καλλίτερα θὰ εἶνε πράξεις φαινομενικῶς ἄσχεται πρὸς τὸ κυρίως ἔργον. Ἐκτὸς τοῦ προλόγου ὁ ὁποῖος ἐκτυλίσσεται ἐπάνω εἰς τὰ Σύννεφα, ἀνάμεσα ἀπὸ κάποια ἀτσιγγανικὰ τσαντήρια, ὑπολείπονται νὰ τελειώσουν ἄλλαι τρεῖς σὰν αὐταί. Ἡ τρίτη ἢ ὁποῖα ἐκτυλίσσεται μέσα εἰς τὰ προκίωνια παλάτια τοῦ μάγου Νεροπαπούλη, καὶ αἱ δύο τελευταῖαι, ὅπως αἱ πρῶται, ἐπάνω εἰς τὸ βουνόν, ἀπὸ τὸ πυρὸν μεσημέρι, ἕως τὴν στιγμήν ποῦ ὁ Ἄραπης κερδίζει τὸ στοίχημα, γκρεμίζει τὸν ξανθὸν βασιλέα ἀπὸ τῆς ζωῆς ποῦ τελειώνει τὸν βράχον καὶ μένει νικητὴς νὰ χαρῆ μετὰ τὴν πεντάμορφον ἐκείνου κόρην ὅλους τοὺς ἐξωτικούς τοῦ βουνοῦ τόπους. Ὁ ἐπίλογος θὰ ἐπιγράφῃσιν α' Ὁ Ἥλιος στὸν Ἄδην, ἀλλὰ δι' ὅλ' αὐτὰ ἐς ἄλλοτε ἐκτενῶς.

Ἄς μὴ ζητήσῃ κανεὶς ἀπὸ τὰς σκηναὶς αὐτὰς ἐκεῖνο ποῦ ἐγὼ δὲν ἐπροσπάθησα νὰ κρύψω. Ἐξομολογοῦμαι μόνον θαρρετὰ καὶ τὸ κάμω μετὰ κάποιαν αὐταρέσκειαν αὐτό, ὅτι εἶμαι ἓνας βάρβαρος ἀπὸ ἐκείνους ποῦ ὅλοι οἱ ποιηταὶ τῶν ὑγρῶν συμφώνων καὶ ἰδιαιτέρως τοῦ λ ὑπερθεματίσαν καὶ θὰ ὑπερθεματίσουν.

Ἡ Φύσις, ἡ Ζωὴ δὲν εἶνε μόνον ὠρχία. Τὸ Ὄρατον δὲν εἶνε τὸ Ὄλον. Τὸ Ὄλον εἶνε κάτι πῶς πολὺ. Καὶ τοῦτο ἄς πάλῃται καὶ ἄς κυμαίνεται εἰς τὴν Τέχνην ἐπάνω, κάτω, ἔμπρός, ὀπίσω, παντοῦ. Ἡ Ζωὴ Κίρκη εἰς τὸ μαγικὸ τῆς ραβδί κρατεῖ ὅλο τὸ μυστήριον.

Καὶ τὸ Μυστήριον αὐτὸ παρουσιάσθη εἰς τὰ μάτια τοῦ Ὀμήρου ὅπως εἰς ὅλους τοὺς μεγάλους. Κάποιος συνάδελφος ἀγαπητὸς ποῦ ἤκουσε τὴν κωμωδίαν μου, εἶπεν ἀπροκαλύπτως, ὅτι τοῦ προξενεῖ

ἀηδίαν ὅπως ὁ Φλόουστ, τὰ περισσότερα δράματα τοῦ Σχίζπηρα καὶ ἡ Κόλασις τοῦ Δάντε, ἀλλὰ γιὰτὶ ὄχι καὶ ἡ Ὀδύσεια τοῦ Ὀμήρου;

Οὔτε τὸ τύφλωμα τοῦ Πολυφήμου, οὔτε τῆς Κίρκης αἱ μαγκανεῖαι, οὔτε αἱ μεταμορφώσεις τοῦ Πρωτέως, οὔτε ἡ πυγμαχία τοῦ Ὀδυσσεὺς καὶ τοῦ Ἴρου, εἶνε ὠραῖα· εἶνε Ζωή, ποῦ ὁ μέγας τεχνίτης, ὁ μέγας ποιητὴς τὴν ἀγκαλιάζει σὰν Ἄτλας. Ὁ Σολωμὸς ἔσφαλεν ὅταν ὡς πρῶτον εἰκόνα τοῦ κλαστικισμοῦ ἔφερε τὸν Ὀμηρον. Ἐκεῖνο ποῦ ὄνειροπόλησε διὰ τὸν ἑαυτὸν του, δηλαδή τὸ μικτὸν ἀπὸ ρωμαντισμὸν καὶ κλαστικισμὸν εἶδος, ἀλλὰ νόμιμον, ὑπῆρχεν εἰς τὸν Ὀμηρον, ἴσως ὄχι ἐντελῶς νομίμως διότι ἡ ἐποχὴ ἦτο τέτοια. Ὁ κλαστικισμὸς οὔτε ἀπὸ τὸν Σαίξπηρα λείπει ἐντελῶς, ἀρκεῖ κανεὶς νὰ μὴν εἶνε κοντόφωτος καὶ τὸν διακρίνει. Οἱ μεγάλοι ποιηταὶ εἶνε ὡς ποταμοὶ· δέχονται ὅλους τοὺς ρύακας καὶ ὅλους τοὺς χειμάρρους τῶν βουνῶν. Ὅλα τὰ συστήματα, ὅλοι οἱ τρόποι, ὅλοι οἱ νόμοι μέσα εἰς ἓνα σύστημα ἀπέραντον, πολυδαίδαλον, ἑπτασφράγιστον.

Αὐτὸ εἶνε Τέχνη, Ζωή, Αἰωνιότης.

*
*
*

Ἔτσι, δὲν θὰ εἶμαι βέβαια ἐξ ἐκείνων ποῦ πιστεύουν ὅτι ἡ Τέχνη δύναται νὰ τρέφεται ἀκόμη ἀπὸ κάθε ἐξωτερικῶς παρουσιαζόμενον, ἂν καὶ πιστεύω ὅτι ὅλη ἡ οὐσία τῶν πραγμάτων καθρεπτίζεται συχνὰ εἰς τὴν μεγάλην ἐπιφάνειαν τῆς Ζωῆς καὶ τῆς Φύσεως. Πρὸ παντὸς ὅμως δὲν ἐπιθυμῶ ποσῶς νὰ εἶμαι καὶ ἐξ ἐκείνων τῶν ἐξ ἐπαγγέλματος σκεπτικιστῶν, οἱ ὁποῖοι ἀνακατεῦν μετὰ μίαν ἀξιοδάκρυτην παιδικότητα τὴν Ἐπιστήμην μετὰ τὴν Τέχνην, εἴτε ἐπιδρασμένοι ἀπὸ θεωρίας αἱ ὁποῖαι ἐσυγχίσθησαν τελείως εἰς τὸν νοῦν των, εἴτε προμελετῶντες μίαν ἀρνητικὴν ἐπιβολήν, γιὰτὶ ὄχι; Ἐγὼ ἐξ ὀλοκλήρου πεποιθήσιν εἰς τὸ βαθὺ αἶσθημα, ποῦ εἶνε σκέψις καὶ αἶσθημα, ποῦ εἶνε, καλλίτερα, μουσικὴ. Ὅλα τὰ ἄλλα δημιουργοῦνται ἀπὸ κάθε φιλοδοξοῦντα θυμιάματα ἀνακαινιστοῦ, νεωτεριστοῦ, κενοτρόπου καὶ κενοτρόπου, σωτῆρος τέχνης βδιδιζούσης κατὰ κρημνῶν, φωνασκοῦντος ὑστερικῶς ὅπως συγκινήσῃ κάθε ἐκκολαπτομένην εὐαισθησίαν, γενομένου νίκτου, βραχνῶς εἰς κάθε πιθανὴν δημιουργίαν, ρουφῶντος λαϊμάργως κάθε εὐπλαστὴν ποιητικὴν ὑπαρξίν καὶ σημειώνοντος τοιοῦτοτρόπως ἐποχὴν δραστηρικὴν, χαρακτηριστικὴν τῆς μεγαλαυχίας του. Ἐγὼ τοῦλάχιστον αἰσθάνομαι κάποιαν ταπεινώσιν ὅταν βλέπω μερικοὺς ἑτεροφώτους ποῦ προσπαθοῦν, ὄχι νὰ ἐπιδραστοῦν ἀπὸ ἐμέ, ἀλλὰ νὰ με ἀπομιμηθοῦν. Ἐσκίσα ἀγανακτησμένος στίχους κάποιου εἰς τοὺς ὁποίους ἀδεξιότατα μ' ἐμιμείτο. Δὲν μοῦ χρειάζονται οὔτε μιμηταί, οὔτε μαθηταί νὰ μοῦ βεβηλώσουν τὸ ἔργον μου· ἐγὼ μόνος εἶμαι ἀρκετὸς μιμητῆς καὶ μαθητῆς τοῦ ἑαυτοῦ μου. Θέλω νὰ εἶμαι ὁ ἀπλησίαστος. Ἄν θαυμάζω τὸν Κάλβον καὶ τὸν συγκρίνω μόνον μετὰ τὸν Φώσκολον, θέτων αὐτὸν ὑπεράνω Σολωμοῦ καὶ Λεοντ-Δε-Λίλ, τὸν θαυμάζω καὶ διὰ τὴν αἰτίαν αὐτὴν· ὅτι δὲν πλησιάζεται ἀπὸ τοὺς φιλολογικοὺς ἀστούς, ἐν ᾧ ἔχω τὴν

ἀπόδειξιν ὅτι πλησιάζεται ἀπὸ κάθε ἀπλῶς αἰσθανόμενον ἄνθρωπον. Θὰ ἦτο προτιμότερον καὶ μυριάκις ὠφελιμότερον ὅλοι αὐτοὶ οἱ φιλολογικοὶ ἀστοί, νὰ ἦσαν ἀπλῶς αἰσθανώμενοι ἄνθρωποι, ποῦ διαβάζουσι καλὰ, ποῦ παρακολουθοῦν καλὰ, ποῦ διαδίδουσι καλὰ μίαν νέαν φιλολογίαν, μίαν νέαν ποιήσιν ὡς τὴν ἰδικήν μας· ἔτσι θὰ ἦσαν ποιητὴ κι' αὐτοί, ὅπως θέλει ὁ Κάρλαυλ. Τότε δὲν θὰ ὑπῆρχον τόσοι μωροὶ ἐγωισμοί, τότε οἱ ἀληθεῖνοι ποιηταὶ θὰ ἐφανερώοντο μ' ἓναν ἄλλον τρόπον καὶ τὰ νερά μας θὰ ἦσαν ὀλιγώτερον θολωμένα καὶ τὸ περιβάλλον ὀλιγώτερον πνιγμένον ἀπὸ μίαν ἐντελῶς πρερηγημένην, ὅπως ὄλα, ἄρνησιν. Ἡ ἀφορμὴ αὐτὴ εἶνε ποῦ καταφρονεῖται ἡ ποιήσις σήμερον εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ οἱ ὀλίγοι ποιηταὶ μας θεωροῦνται ἀπὸ τὸ πλῆθος, ὅχι ὀλιγώτερον, ὅχι περισσότερον, ὡς Παρίσι. Αὐτὴ καὶ ἄλλη ἀφορμὴ εἶνε, καὶ γιατί δὲν ἔγινε κι' ἡ ἀποκατάστασις ἐκείνη ἢ ἐθνική, τὴν ὁποίαν ὠνειροπόλησε κι' ὠνειροπολεῖ τὸ μεγαλεῖτερο μέρος τῶς Ἑλλήνων. Ἐν ὅσῳ μαλιστα ἢ νεωτέρα ποιήσις (;) ἔδειξεν ἀσυγγνώστως κάποιον περιφρόνησιν πρὸς τὸ κοινὸν αὐτὸ ὠνειροπόλημα. Ὁ Σολωμός, ὁ Κάλβος, ὁ Τυπάλδος, ὁ Βαλαωρίτης ἐστάθησαν πρῶτον διὰ τὴν αἰτίαν, ὅτι ἐκολάκευσαν αὐτὴν τὴν ἱεράν ὄλων μας ἀδυναμίαν καὶ κατόπιν διὰ τὴν μεγαλοφυίαν των, ἢ ἰδιοφυίαν των. Ὁ κ. Παλαμᾶς εἶχε τὴν προνοητικότητα νὰ τὸ αἰσθανθῆ αὐτὸ καὶ ἔγραψε τὸ εὐτυχέστερον ἔπος ποιήματός του «Πατρίδες» τοῦ ὁποίου ἂν δὲν τοῦ ἔλλειπε κάποια οὐσιαστικὴ σύνθεσις, τὴν ὁποίαν ὁ ποιητὴς «τῆς Φοινικιάς» ἔχει μόνον ἐξωτερικὴν, θὰ ἦτο ἓνα ἀπὸ τὰ ὠραιότερα ἑλληνικὰ τραγούδια, πάντοτε ὅμως κτώτερον ἀπὸ τὰς περισσότερας ὡδὰς τοῦ Κάλβου, τοῦ θεοῦ ἐκείνου φορμικτοῦ.

Ὁ νατσιοναλισμὸς δὲν πρέπει νὰ λείψῃ ἀπὸ τὸ ἔργον κάθε νεο-ἑλληνοποιήτου. Ὁ ποιητὴς καὶ σήμερον οφείλει νὰ κλείσῃ τὴν Ἑλλάδα μέσα του. Ἡ Ἑλλὰς ἰδέα ἀκόμη πρέπει ν' ἀνυψώνεται ὀλο-ἓνα κατακόρυφα. Διαμελισμένος ὁ Ἑλληνισμὸς ὅπως εἶνε, ἄς συννενοθῆ σφικτὰ καὶ με τέτοιον τρόπον μέσα εἰς μίαν δυνατὴν φαντασίαν γερῆς διανοίας κι' ὑπάρχει θεβαιότης, αὐτὴ ἢ συνένωσις ν' ἀκολουθήσῃ ἀργὰ καὶ με τὸν καιρὸν, ἀλλὰ πάντοτε ἀσφαλῶς καὶ εἰς τὴν πραγματικότητα. Ὁ Ὅμηρος ἔπλασε τὴν Ἀρχαίαν Ἑλλάδα. Ὁ Δάντε προεμάντευσε τρόπον τινὰ τὴν ἐπ' ἐσχάτων συντελεσθεῖσαν Ἰταλικὴν ἐνότητα. Ὁ Γκαῖτε ἔπλασε ἓναν Μπίσμαρκ, ὁ Σαίξπηρ ἀνύψωσε τὴν πατρίδα του εἰς τὸν οὐρανόν. Ἡ καλὴ Μοῖρα ἐπρονόησε καὶ μᾶς ἄφησεν ὕλικὸν ποῦ ἐζήλευσεν ὁ πολιτισμὸς. Αἱ παραδόσεις, τὰ δημοτικὰ τραγούδια, οἱ μῦθοι, οἱ διάφοροι κύκλοι, κυρίως ὁ ἀκριτικὸς καὶ τοῦ Μακρυαρμένου Βασιλιᾶ, ἢ ἱστορία τοῦ ἐθνικοῦ ἀγῶνος μας, τὸ μαρτυροῦν.

Ἡ κωμωδία μου ἔτσι ἤρχισε καὶ ἔτσι θὰ τελειώσῃ.

Μία ἐνότις πολλῶν δυνάμεων εἰς τὴν ἰσοζυγίαν τῶν μορφῶν. Αἱ δυνάμεις αὐταὶ στῦλοι νὰ γίνουσι πρέπει δημιουργημένοι με τὸν ρυθμὸν τὸν ἱκανοποιούντα τόπον, ἐποχὴν, χωρὶς ὅμως νὰ σταματᾶ· καὶ αἱ μορφαὶ σύμβολα κινούμενα μέσῃ εἰς μίαν ἀπειρότητα. Ἡ Ἑλ-

λὰς πνευματοποιημένη, ἢ Ἑλλὰς ναός, εἰς τὸν ὅποτον νὰ ὑπηρετῆ ὡς Ἱερεία αὐτὴ ἢ ἴδια ἢ Τέχνη.

Καὶ τὸ γλωσσικὸν ἰδεῶδες τῶν ψυχαριστῶν κατεκρημνίσθη ἐπάνω εἰς τὸν σκόπελον αὐτόν. Κάποιος νέος ἱκτρός Μακεδῶν μοῦ ἔλεγεν εἰς τὸ Κάϊρον :

«Μόλις ἰδοῦμε ἐσᾶς τοὺς ἐλευθέρους, ν' ἀσπασθῆτε τὴν γλῶσσαν αὐτὴν καὶ νὰ γίνετε Ρωμιοί, ἐμεῖς οἱ Μακεδόνες θὰ ζητήσουμε νὰ γίνουμε Βούλγαροι· ἀπ' οὗ δὲν θὰ ἔχουμε τὴ δύναμι ἐμεῖς τοῦλάχιστον νὰ γίνουμε Ἑλληγες».

Τὰ λόγια τοῦ νεαροῦ Μακεδόνα, ὅσῳ κι' ἂν εἰς τὸν γλωσσικῶς χειραφετημένον κᾶπως ἐμένα, ἔκαμον σχολαστικὴν ἐντύπωσιν, διέκρινα ὅμως βαθειὰ τους κάποιον σχετικὴν ἀλήθειαν.

Ἡ καθαρεύουσα εἶνε ἡ ἄλυσσος τοῦ μᾶ· δίνει ἐθνολογικῶς, ἔστω κι' ἂν ἡ ἄλυσσος αὐτὴ δὲν εἶνε ἀπὸ μέταλλον ἀλλ' ἀπὸ ἀέρα. Καμμία ἰδέα δὲν εἶνε ἄλλωστε μεταλλικὴ· κάθε ἰδέα συνίσταται ἀπὸ ἀέρα.

Ἐὰν ἐγὼ σήμερον γράφω τοὺς στίχους μου εἰς μίαν δημοτικίζουσαν διάλεκτον ἀπορρέουσαν πλειότερον ἀπὸ τὸ ἀτομὸν μου καὶ τὴν ἰδιοσυγκρασίαν μου, ἐξ αὐτοῦ δὲν ἔπεται ὅτι ἀξιῶ ἢ ἰδιωματικῆ, ἄς τὴν εἴπωμεν, γλῶσσα τῶν ἔργων μου, νὰ κατισχύσῃ τῶν ἄλλων καὶ νὰ καταστῇ κάποτε γλῶσσα κοινὴ, ἢ κι' ἐπίσημος γλῶσσα τοῦ ἔθνους, τοῦτο θὰ ἦτο αὐτόχρημα παιδαριῶδες. Οὔτε ἔμπορῶ νὰ πῶ ὅτι εἰς τὴν γλῶσσαν αὐτὴν θὰ σταματήσω. Αὐτὸ κανεὶς δὲν τὸ ξέρει. Ἡ Ἀνάγκη μόνον αὐτὴ ἄς ἐνεργῆ με τὴν σοφίαν της. Ἡ Ἀνάγκη μοῦ εἶνε καὶ Νόμος. Καὶ εἰς τὴν Ἀνάγκην ὅπως ὑπέκυψα σήμερον, θὰ ὑποκύψω καὶ αὔριον καὶ εἰς τὸ μέλλον.

Ἡ μεγάλη ποιήσις καὶ ἡ ἀληθεῖν ἑστάθη καὶ θὰ σταθῇ πάντοτε ἀπλησίαστος εἰς τὰ πλῆθη. Οἱ ποιηταὶ λάμπουν ὡς ἀστέρες ἐπάνω εἰς τὸ στερέωμα τῆς Αἰωνιότητος φωτίζουσι τὴν Ἀνθρωπότητα, χωρὶς αὐτὴ νὰ ἐξετάζῃ οὔτε πόθεν λαμβάνουν ἐκεῖνο τὸ λαμπρὸ φῶς των καὶ χωρὶς νὰ ἐνδιαφέρεται ποσῶς νὰ εἰσέλθῃ εἰς τοὺς ἀγνωριστοὺς καὶ μαγικοὺς κόσμους των. Καὶ τὰ βιβλία μένουσι μέσα εἰς τὸ κύλισμα τῶν αἰῶνων διαγράφοντα τὸν κύκλον τῆς ζωῆς παῦ ἤρχισε καὶ θὰ τελειώσῃ μίαν ἡμέραν καὶ μέσα εἰς αὐτὸν τὸν κύκλον στήνουν κοινήν Παιδαίσιαν τὰ μεγάλα Πνεύματα μετὰ τῶν ἐκλεκτῶν Ζώντων.

Ἔτσι φοβούμενος μὴν ὑπερβῶ τὰ ὄρια ἐνός ἀπλοῦ σημειώματος ποῦ ἐπεχείρησα νὰ γράψω τελειῶνω τραγουδῶντας με τὸν γλυκύτατον τραγουδιστὴν τῆς Ἐπιθυμίας :

Εἶν' τὸ τραγοῦδι ἀθάνατο, κόσμους κι' αἰῶνες τρέχει·

Ἡ ἥλιος ψυχῆς, ὀλύθνεες λαμπρὲς ἀκτῖνες βρέχει·

Δὲν τρέμει ὄχι τὸ θάνατο ὁ ἀνδρείος τραγουδιστής.

Μὲ τοὺς ἀγγέλους κάθεται αὔρα θεϊκὴ ἀναπνέει.

Ἄν δογιστῆ ἢ κατάρα του εἶνε φατιὰ ποῦ καιεῖ,

Δὲν τρέμει ὄχι τὸ θάνατο ὁ ἀνδρείος τραγουδιστής.

Σ. Σκίπης.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Στὸ νόμο τῆς Ζωῆς θενὰ ὑποκύψω.
Στὴν Ἀνάγκη ποῦ κυβερνάει καὶ τοὺς Θεούς,
τὴν κεφαλή μου τὴν ἀγέρωχη θὰ σκύψω.
Ἐγὼ εἶμαι ὄλος Ψυχὴ, δὲν εἶμαι Νοῦς.

Μάταια τοὺς πέπλους ἔμαθα νὰ σκίζω
τῶν Μυστηρίων. Ἐπάνοδον διψῶ
στὸ ἀνίδεο παιδάκι. . . . Ἐκεῖ γυρίζω
πλάνης στὰ χρόνια τὰ εἰκοσιπέντ' Ἐγώ.

Χάος ἢ Ἀλήθεια, Τίποτε! Σειρήνες
εἶνε γεμάτοι οἱ βράχοι τῆς ζωῆς.
Περνάς τὸν πρῶτον, Ὀδυσεύς· ὁμως σ' Ἐκεῖνες,
στὸ Νόμο, στὸ Γραφτὸ θὰ ὑποταχθῆς.

Ἔ Σπέρμα ἀνάθεμά σε! Ἔ ἐσὺ τοῦ Φθόνου
τὸ τέκνο, ὦ Προμηθεά, ὅπου τὸ Φῶς
μᾶς ἔφερες καὶ σὲ ἄγριο κῆμα Πόνου
μᾶς ἔσπρωξες· ἄς σ' ἔκαιε ὁ Κεραυνός!

ΠΡΑΞΙΣ ΠΡΩΤΗ

ΣΚΗΝΗ I.

Ἡ σκηνὴ στὴν κορφή τοῦ βουνοῦ, ἔξω ἀπ' τὸ ξωκλήσι
τοῦ Ἀϊλιᾶ· παρέκει μιὰ πηγὴ ποῦ ἀναβρῦζει κρουσιαλένιο
νερὸ καὶ κυλάει μουρμουριστὸ ἀνάμεσα ἀπ' τὰ πλατάνια, τὰ
πουρνάρια, τ' ἀγριόθαμνα, τὶς λευκὲς καὶ ὄλα τὰ βοννόδεν-
τρα, βρέχοντας ὄλοένα τὰ θυμαράκια, τὶς παπαροῦνες, τὶς
σιουρακιές, καὶ κάθε ἀγριολούλουδο κι' ἀγριοπρασινάδα ποῦ
βρίσκεται τριγύρω. Εἶνε μεσάνυχτα καὶ τὸ φεγγάρι στὴ γιό-
μοσί του φωτίζει ὄλα τὰ γύρω σὰν μέρα. Τρίζουν στὰ θάμνα
τριζόνια καὶ θρηνολογεῖ ὁ γκιώνης στὰ δεντροκλάδια μονότονα
καὶ θλιβερά. Φυσοῦνε λεπτὰ ἀγεράκια, καὶ ἀνοιξιιάτικες δρο-
σοῦλες ποῦ σειοῦν τὰ δέντρα ἀνάλαφρα νὰ ψιθυρίζουν γλυκά.
Κοντὰ στὴ νεροπηγὴ βογγάει ὁ Νεροπαπούλης ἀκουμπισμένος

στὸ ραβδί του. Οἱ Βουνοκυράδες, οἱ Δεντροκόρες, οἱ Νεροκό-
ρες, σκόρπιες, σκόρπιες, ἄλλες τραγουδᾶνε σιγαλά, σιγαλά, ἄλ-
λες κρυφομιλάνε. ἄλλες ψιρίζονται κι' ἄλλες μένονν ξαπλω-
μένες σὶς χλωροπρασινάδες. Ἐνα τριχωτὸ Καλλικανιζαράκι,
κοπέλι τοῦ τραγοπόδαρου Μαντρακούκου σκαρφαλωμένο ἀπά-
νου σ' ἕνα πλατάνι παίζει τὸ σουραῦλι του. Μιὰ Βουνοκυρά
πίνει νερὸ μὲ τὴ χούφτα τῆς καὶ μιλάει στὸ Νεροπαπούλη.

Βουνοκυρά. Δὲν κατεβαίνεις κάτω στὸ νερὸ ν' ἀνοίξης
κάμποσους κρουνοὺς ἀκόμα; Ἀπόψε ἔχουμε γιορτὴ καὶ
πρέπει νὰ μεθύσουμε ἀπὸ κάθε ὠμορφιά κι' ἀπὸ κάθε μυ-
στήριο.

Νεροπαπούλης. Ἀπόψε ἔχουμε μεθύσι γι' αὐτὸ κι' ἐγὼ
ἀνοιξα τοὺς ἑκατὸ κρουνοὺς· οἱ ἄλλοι—καὶ εἶνε ἀμέτρητοι
—δὲ θ' ἀγγιχτοῦν ἀπόψε!

Βουνοκυρά. Οὐφ, καημένε κι' ἀπόψε ἀκόμα παραξενιές;
Δὲ σοῦ ζήτησα ποτὲ καιτὶ καὶ νὰ σὲ βρῶ λίγο πρόθυμο.

Νεροπαπούλης. Μὴν εἶσαι ἀλαφρόμυαλη πάντα. Δὲ σοῦ
φτάνει τὸ νερὸ ποῦ κυλάει; Ἄν θέλῃς νὰ πιῆς κι' ἐσὺ
κι' ὄλο τὸ σῶϊ σου, δὲν πιστεύω νὰ μὴ σᾶς ἀποφτάσῃ· κι'
ἂν θέλετε πάλι νὰ λουσιῆτε, σᾶς χωράει κι' ἐσᾶς κι' ὄλα
τὰ ξωτικά τοῦ βουνοῦ.

Βουνοκυρά. Δὲ λέω· μὰ ἀφοῦ περνάει ἀπ' τὸ χέρι σου.

Νεροπαπούλης. Περνάει ἀπ' τὸ χέρι μου! Δὲ μπορεῖς
νὰ ξέρῃς. Καὶ ὑπάρχουν τόσα καὶ τόσα ποῦ δὲ μπορεῖ νὰ
ξέρῃ κανένας... Μὰ σῶπα καὶ πήγαινε τώρα γιὰτι ἔρχε-
ται ὁ ἀφέντης μας.

ΣΚΗΝΗ II.

Βγαίνει ἀπὸ τὸ Ἄντρο ὁ Βερζεβούλης ὁ σκυλομούρης καὶ
προχωρεῖ ἀργὰ ἀργὰ πρὸς τὸ Νεροπαπούλη, κυτάζοντας πότε
πότε τ' ἀστέρια. Μιλεῖ μυστικά, σοβαρὰ καὶ μοιάζει ἀπὸ τὰ
κινήματά του σὰ νὰ δίνῃ διάφορες προσταγές· ἔπειτα πάλι κά-
νοντας τὰ ἴδια γυρίζει πρὸς τὸ ἄντρο του. Ἡ Βουνοκυρά
φεύγοντας τραγουδάει:

Ἐνα τραγουδάκι τῆς Βουνοκυράς.

Προστάζει ὁ Βερζεβούλης
κι' ἀκούει ὁ Νεροπαπούλης...
ἐγὼ ὁμως τραγουδῶ!

Πάντα θὰ λείπη κάτω
ἀπ' τὴν τρανὴ ἁρμονία,
πάντα καθέννας ἔχη
στὴ δύναμί του κάτω.

Κι' ὁ μαστροπὸς τῶν ἀστρων
ὁ Γκιώνης ὁ κλαψιάρης
καὶ τὰ τριζόνια κόσμου
κρυμμένον παραστράτες...

προσιάζει ὁ Βερζεβούλης
κι' ἀκούει ὁ Νεροπαπούλης,
ἐγὼ ὅμως τραγουδῶ !

Βουνοκυρά (στὸ Βερζεβούλη ποῦ διαβαίνει). Ἀφέντη ἐδῶ
εἴμαστε (δείχνει τὸν Καλλικάντζαρο) μᾶς θέλεις ;

Βερζεβούλης. (Στριγγά, σατανικὰ δείχνοντας τὰ σκυλό-
δοντά του) Ὁχι !

ΣΚΗΝΗ ΙΙΙ.

Ὁ Βερζεβούλης χώνεται στὸ ἄντρο του.

Καλλικάντζαρος (ψηλά ἀπ' τὸ δέντρο). Τί σοῦρθε πάλι ;
Δὲ θᾶσαι καλά ! Γιατὶ νὰ μὲ προδώσης ;

Βουνοκυρά. Γιὰ νὰ γελᾶσω λιγάκι.

Καλλικάντζαρος. Τὴν κακία σου ἔδειξες πάλι (ξαναρ-
χίζει τὸ σουραῦλι του καὶ γέρνει ἀπ' τὸ ἄλλο πλευρό).

α'. Βουνοκυρά (πρὸς κάποιες ἀδερφές της ποῦ ἀλληλο-
ψιρίζονται). Κακὲς δουλειὲς μοῦ μυρίζονται ὁ Ἀφέντης
τὰ εἶπανε πάλι μὲ τὸν παποῦ.

β'. Βουνοκυρά. Ἀρχίζω νὰν τὸν λυπᾶμαι τὸν καημένο
τὸν Ἥλιο.

α'. Βουνοκυρά. Μὰ καημένη, ἀδερφή μου, δὲν κάνει
καὶ κείνος νισάφι πάντα θέλει νὰν τὰ βάζη μὲ τὸν Ἀφέντη.
Εἶχανε τόση φιλία κάποτε καὶ τώρα... ποῖος φταίει ; Κι'
εἶνε ἀλήθεια πῶς τὸν ἐξώρισε ἀπ' τὸ Βασίλειο τῆς Ἡμέ-
ρας, ἀλλά... Γιὰ δὲς λαχανιασμένος ὁ Γερο-Μαντρακού-
κος πάει πρὸς τὸ Νεροπαπούλη· καινούργια μαντάτα θὰ
τοῦ φέρνει—ποῖος ξέρει!— Πῶς ἤθελα ν' ἀκούσω ! (τεν-
τώνει τ' αὐτιά της καὶ προσπαθεῖ ν' ἀκούσῃ).

ΣΚΗΝΗ ΙV.

(Ὁ τραγοπόδης Μαντρακούκος ἔρχεται τρεχάτος πρὸς τὸ
Νεροπαπούλη).

Νεροπαπούλης. Ἐ !

Μαντρακούκος. Εἶδα τὸν Ἑσπερο πρὸς τ' ἀκροβούνια·
μοῦ εἶπε πῶς ἔρχεται καταδῶδες. Ἐδῶ ἀπάνου στὸ βα-
σίλειο μας, ἐσυμφωνῆσαν ν' ἀνταμώσουν μὲ τὴν Ἥλιο-
γέννητη καὶ παρακαλεῖ τὸν Ἀφέντη μας νὰ τοὺς προ-
σιαιτέψῃ.

Νεροπαπούλης. Ὅλα καλά, ὄλα δαιμόνια. (Βγάζει τὸ
ἐφτάβουλο βιβλίον γράφει βιαστικὰ κατιπὶ καὶ τὸ παραδί-
νει στὸν Μαντρακούκο). Νά ! πῆγαινε το αὐτὸ στὸν Ἀ-
φέντη· εἶνε μέσα στὸ ἄντρο κι' ἔλα νὰ σύρῃς τὸν ξωτικὸ
χορὸ. Ἀπόψε πρέπει νὰ γίνουν ὄλα ὠραῖα. Λέει πολὺ
κάθε ξωτικὴ ὤμορφα στὴν ψυχὴ τῶν ἀγαπητικῶν. (Ὁ
Μαντρακούκος φεύγει).

ΣΚΗΝΗ V.

(Ὁ Νεροπαπούλης ἀγκομαχῶντας προχωρεῖ πρὸς τὸ κέν-
τρο· κάνει ἀόριστα κινήματα, μὲ τὸ ραβδί του καὶ λέει :).

Τραγοῖδι τοῦ Νεροπαπούλη.

Τώρα θὰ καταβῶ ν' ἀνοίξω
λίγους κροννοὺς ἀκόμα τοῦ νεροῦ.
Πρέπει νὰ γίνονται ὤμορφα
ὄλα γιὰ κείνους ποῦ ἀγαποῦν !
Φορέστε τίς νερένιες φορεσές σας,
ὦ Νύφες τοῦ νεροῦ·
ρίξτε τοὺς δέντρινούς σας πέπλους
μὲ χάρι εἰσεῖς, ὦ Δεντροκόρες·
τὰ μαρμαρένια σας πουκάμισα
καὶ σεῖς Βουνοκυράδες.
Τὸν πένθιμο, ὦ Βαλμᾶ, σκοπὸ σου
καλόρυνθμα ν' ἀκολουθᾶς·
καὶ σεῖς τριζόνια ἀκολουθᾶτε
τὸ θλιβερό σας μουσικό.
Ὅλα τ' ἀγέρια, τίς δροσοῦλες
ἔχω τὴ δύναμι νὰ λύσω,
ἀπ' τὸ μετᾶξινο μαντίλι

τῆς Ἄνοιξις, ποῦ τίς κρατεῖ
σφιχτὰ κομποδεμένες.
Καὶ σεῖς βαιράχια κοάζετε·
καὶ σεῖς νεροχελῶνες καὶ νερόφιδα...
Πρέπει νὰ γίνονται ὤμορφα
ὅλα γιὰ κείνους ποῦ ἀγαποῦν !

κατεβαίνει καὶ χάνεται μὲς σιῆ νεροπηγή.

ΣΚΗΝΗ VI.

Ὁ Μαντρακούκος βγαίνει χορεύοντας καὶ τραγουδώντας
ἀπ' τὸ ἄντρο τοῦ Διαβόλου.

Τραγοῦδι τοῦ Μαντρακούκου.

Κάτου σιῆ χώρα τῶν ἀνθρώπων,
τὸ κάθε Δωδεκάημερο,
καβάλα στὸ Ἄγριοβόρι κατεβαίνω
καὶ κρύβουμαι σις μάντρες.
Στέλνω καὶ τῆ διαβολικὴ μου συνοδιά,
(τὰ τριχωτὰ Καλλικαντζάρια μου,
τίς τριχωτές μου Βερβελούδες),
ἀπὸ τὰ τζάκια μὲς σιὰ σπίτια.
Παραφυλάω κι' ὅταν ξανοίγω
καμμιὰ γυναῖκα νὰ διαβαίνη,
μονάχη τῆς τὰ βράδια,
τὴν καβαλάω σι' αὐτιά.
καὶ τὴν τσιμπάω σιὰ μπράτσα, σιὰ βυζάκια τῆς,
καὶ τὴν φιλάω σιὸν ἄσπρο τῆς τὸ σβέροκο.
Κι' ὅταν ἀγιάσουν τὰ νερά,
ξαναεβαίνω σιὸν Ἀφέντη
μὲ τὴ μισὴ τῆ συνοδιά μου,
ἐνῶ τὴν ἄλληγε τῆ στέλνω
νὰ κόψουν τὸ Δεντροῦ τοῦ Κόσμου
κάτου σιὰ Τάρταρα, σιὰ Τάρταρα...

Νεράϊδες. Κάτι χαρούμενο σὲ βλέπουμε πάλι ἀπόψε !

Μὴν τῶχης τσουξὴ Παραφέντη ;

Μαντρακούκος. Μ' ἀρέσει ὅλα, ὅλα νὰ κυλᾶνε πρὸς τὸ
σκοπὸ τους κι' ἀπόψε αὐτὸ γίνεται περσότερο ἀπὸ κάθε
ἄλλη φορὰ.

Νεράϊδες. Μὰ ὁ Ἥλιος δὲν πεθαίνει !

Μαντρακούκος. Πεθαίνει κι' ἀνασταίνεται ὅπως ὅλα,
ὅμως πεθαίνει κι' αὐτός. Ξέρεις ποιὲς δὲν πεθαίνουν;

Νεράϊδες. Ποιὲς ;

Μαντρακούκος. Ἡ Κυρὰ-Βαβούλω, ἡ Κυρὰ-Κλωδοῦ,
καὶ ἡ Γριά-Θειακοῦλα—οἱ τρεῖς Μοῖρες !

Νεράϊδες. Καὶ ἡ Τύχη ;

Μαντρακ. Μὰ αὐτὴ δὲν εἶνε χῶρια ἀπ' τίς ἄλλες,
μὲς σιῆν ψυχὴ τῆς ἢ ψυχές τους εἶνε,
μὲς σιῆ μορφή τῆς οἱ μορφές τους.

Ὅταν ὑπάρχει οἱ ἄλλες δὲν εἶνε·
κι' ὅταν τὸ ἔργο τῆς ἀυξάνει,
σις ἄλλες χώνεται καὶ μπαίνει !

Ἔλα τραγουδάτε τώρα γιὰτι ἀλλιῶς θὰ γίνω κακός.

Τραγοῦδι τῶν Καλλικαντζάρων.

Εἴμαστε οἱ Καλλικαντζάροι
τὰ παιδιὰ τῆς Ἀσκημιᾶς,
σὰν τραγιὰ καὶ σὰν γαϊδάροι
γιὰ τὸ πείσμα τῆς κυρᾶς.

Ξετροπώνουμε τίς πίτες,
τὸ παλαιῖκό κρασί,
καὶ τὴ νύχτα σὰν τεχνίτες,
σιῆνοῦμ' ἓνα πατιρντί...

Καλὲ μεῖς, νοικοκυρίτσα,
εἴμαστ' ἦσυχαι παιδιὰ,
μᾶς φοβοῦνται τὰ κορίτσα.
δίχως ἀφορμὴ καμμιὰ,

Καὶ μὲ ξόρκια ποῦ νὰ σκάσουν
πάντα καὶ μετὰ χαρᾶς,
προσπαθοῦνε νὰ χαλάσουν
τοὺς ἀχάλαστους ἐμᾶς.

Κάτσε φρόνιμα, κοπέλλα,
καλὸ νᾶχης, ποῦ θὰ πῆ,
μὴ σοῦ σκίσω τὴν ταντέλλα
ἀπὸ τ' ἄσπρο σου βρακί.

Ἡ ἀλλόκοτή μας γύμνια
Σύμβολο ἄλλης Ὀμορφιάς—
Ἡ Ἀθάνατη ἢ Ἀσκήμια
μᾶς ἐγέννησεν ἐμᾶς.

Μὲ τ' ἀπλᾶ μας ἠχοσκοπία
καὶ τοὺς ἀρρύνμιστοὺς μας χορούς,
θὰ πλαστῆ μιὰ τέχνη νιόπια
μὲ καιρούς !

Εἴμαστε οἱ Καλλικαντζάροι
τὰ παιδιὰ τῆς Ἀσκημιᾶς,
σὺν τραγιά καὶ σὺν γαῖδάροι
γιὰ τὸ ἰνάτι τῆς κυρᾶς.

Τραγοῦδι τῶν Βουνοκυράδων.

Καὶ κρατάει στὸ χέρι του καθένας,
καθεμιὰ ἀπὸ μᾶς,
τὸ κλειδὶ μιᾶς Ὠμορφιάς.
Ποῦ τίς ἔχει ἀμπαρωμένες
δύλες ἢ ζηλιάρα ἢ Φύσις
στὸ χρυσὸ σεντιοῦκι της.
Ἔλα νὰν τὸ ξεκλειδώσουμε,
ἔλα νὰν τίς λευτερώσουμε,
νὰ χυθοῦν τριγύρα,
σὺν οὐράνια μῦρα
καὶ νὰ μᾶς μεθύσουν...
Καὶ κρατάει στὸ χέρι του καθένας,
καθεμιὰ ἀπὸ μᾶς,
τὸ κλειδὶ μιᾶς εὐμορφιάς
κάθε μυστηρίου !

(Κροῦν τὰ ζίλια καὶ τὰ ντέφια. Βγαίνει ξανά ὁ Νεροπαπούλης καὶ προχωρεῖ πηδηχτός. Ὁ Βερζεβούλης βγαίνει κι' αὐτὸς μὲ δὴλ τὴ συνοδιά του ποῦ τὴν ἀποτελοῦν Καλλικάντζαροι καὶ Βερβελοῦδες).

ΣΚΗΝΗ VII.

Τραγοῦδι τῶν Νεράϊδων.

Νεροφίδα κλώσσα,
Μάνα, Νερομάνα,
κλώσισε τ' αὐγούλια σου
στὴ νεροφωλιά σου,
νεροπούλια κι' ἄλλα
νᾶβγουν ἀδερφάκια μας.
Μὲς στὴν ἀγκαλιά μας
νὰν τὰ μεγαλώσουμε

καὶ νὰν τὰ βυζάζουμε
ἀπὸ τὸ βυζάκι μας,
ποῦ γιὰ τὴν ἀγάπη του
παρατοῦν Ρηγόπουλα
πάντα τὰ βασίλεια τους
κι' ἔρχονται καὶ πέφτουνε
στὰ μυριομπλέχτικά μας
τὰ δίχτια, καὶ σκοτώνονται
χωρὶς νὰ μᾶς ἀγγίξουνε
τὸ στερονοδαχτυλάκι μας.
Νεροφίδα κλώσσα,
Μάνα Νερομάνα
κλώσισε τ' αὐγούλια σου
στὴ νεροφωλιά σου...

(Κροῦν τὰ ζίλια καὶ τὰ ντέφια).

Τραγοῦδι τῶν Δεντροκορῶν.

Στίς δεντροόριζες γεννιώμαστε,
μὲς στὰ δεντροκάρπια αὐξάινουμε.
Εἴμαστε Στοιχεῖα τῶν δέντρων,
πλάσματα τοῦ Δεντροκόσμου.
Σαρκωνόμαστε τίς νύχτες
σὲ πεντάμορφες κυράδες,
καὶ τίς μέρες μὲ τὸν ἥλιο,
στῶν μεσημεριῶν τὸ κάμα,
ἀπὸ μέσα ἀπ' τίς φωλιές μας,
σὲ σκιές ξεχύνουμε ἄπλερες
τὴ δροσιτικὴ ὠμορφιά μας.
κι' οἱ λεβέντες σίρατοκόποι
ὅταν λάγη ἀποσταμένοι
κι' ἀπογύρουν στὴ σκιά μας,
τὸ στερνὸ βλεφαροσφάλισμα
τοὺς σκορπίζουμε στὰ μάτια,
γιὰ τὸ βῦθισμα τὸ αἰώνιο,
γιὰ τὸν ὕπνο τὸ στερνό !

Κροῦν τὰ ζίλια καὶ τὰ ντέφια. Καλλικάντζαροι καὶ Βερβελοῦδες παίζουν φλογέρες, σουραῦλια, τσαφάρια. Ὁ Βερζεβούλης ἀπὸ μίαν ἄκρη ἐπιβλέπει μὲ χαρὰ τὸ ξεφάντωμα· πότε πότε γελάει καὶ δείχνει τὰ σκυλόδοντά του. Ὁ Νεροπαπούλης

κάνει άδριστα κινήματα με τὸ ραβδί του. Ὁ Μαντρακούκος σέρνει τὸν ξωτικό χορό.

Τώρα ὁ Βερζεβούλης προχωρεῖ πρὸς τὸ Νεροπαπούλη· τοῦ δίνει μυστικὲς προσταγὰς κι' ὁ Νεροπαπούλης μιλάει.

Νεροπαπ. Τὸ άγνωστο προσιάζει!
Δίχως νὰ ἐξετάζουμε τὸ γιατί, τὸ πῶς,
τώρα νὰ κρυφτοῦμε
ὄλοι σὺς σπηλιές μας.
Σεῖς Βουνοκυράδες στὰ βουνοκοιλώματα.
Σεῖς Δεντροφυάδες μὲς στὰ δέντρα.
Νεροκόρες σεῖς ἀκολουθατε με
μέσα στὴ νεροπηγή·
κάθε πλάσμα τριχωτὸ
τὸν Ἀφέντη ἄς συνοδέψῃ μέσα στὸ Ἄντρο του.
Ἐμπρός,
τὸ Ἄγνωστο προσιάζει ἔμπρός!

Πρὶν ἀποσώσει τὰ λόγια του γίνονται ὄλα ὅπως προσιάζει, κι' αὐτὸς στερνὸς ἀκολουθούμενος ἀπὸ τὶς Νεροκόρες χάνεται μὲς στὴ νεροπηγή.

ΣΚΗΝΗ VIII.

Τὸ νερὸ τώρα κυλάει ὀρμητικώτερο, τ' ἀγέρια γίνονται αἰσθητότερα· ὡστόσο πάντα ἀπαλὰ καὶ γλυκά. Τὰ τριζόνια τρίζουν. Ὁ Γκιώνης θρηνολογεῖ. Τὰ βαιράκια κοάζουν. Φαίνονται ἀπ' τὸ βάθος νὰ βαδίζουν ἀργά, ἀργὰ ἀγκαλιασμένοι, ἢ πεντάξανθη Ἡλιογέννητη με τὸν Ἀράπη τὸν Ἐσπερο. Ἀπὸ μακρὰ ἀκούγονται κραξίματα πετεινῶν ποῦ ἕνας σκύλλος ἀλυχτιῶντας ἀνταπαντᾷει.

- * Ἡλιογέννητη (τρομάζοντας). Σημερώνει;
- * Ἐσπερος. Ὅχι ἀκόμα ἀργοῦμε! Πῶς σοῦ ἤρθε;
- * Ἡλιογέννητη. Δὲν ἀκοῦς τὰ ὄρνιθια;
- * Ἐσπερος. Θάχουμε ἀλλαξοκαιριά, ποιὸς ξέρει· δὲν ἀκοῦς τὰ σκυλλία;
- * Ἡλιογέννητη. Ἐχεις δίκιο... Πόσο ἐτρόμαξα!
- * Ἐσπερος. Γιατί, κυρά μου;
- * Ἡλιογέννητη. Φοβήθηκα... μὴν εἶνε ἡ ὥρα ποῦ ἔρχεται ὁ πατέρας.
- * Ἐσπερος. Ἀχ, αὐτὸς ὁ πατέρας...
- * Ἡλιογέννητη. Δὲ θὰ με ζητήσης;

- * Ἐσπερος. Αὔριο· κι' ἄς τὸ ξέρω πῶς δὲ θὰ με καλοδεχτῆ.
Ὁ πατέρας σου δὲ θέλει νὰ μᾶς ξέρῃ ἐμᾶς τοὺς νυχτογεννημένους.
 - * Ἡλιογέννητη. Ποιὸς ξέρει...
 - * Ἐσπερος. Ἄς εἶνε· ποιὸς ξέρει... (μένουν γιὰ κάμποσο ρεμβοί, σιωπηλοί).
 - * Ἡλιογέννητη (ξαφνικά). Ἀχ, νύχτα μου, νύχτα μου! πόσο παράδοξη μοῦ φαίνεσαι πάντα.
 - * Ἐσπερος. Τὸ λὲς γιὰ νὰ με κολακέψῃς.
 - * Ἡλιογέννητη. Ὅχι ἀγαπημένε μου· λέω ὅ,τι αἰσθάνομαι μ' ἀρέσει... κι' ὅμως μπορεῖ νὰ μ' ἀρέσῃ, καθὼς ἀρέσει στὸν καθένα, κάθε πρᾶγμα ποῦ τοῦ εἶνε ποθητό, ἀλλὰ δυσκολαπόκτητο καὶ ξαφνικά τοῦ γίνεται καταδικό του.
Ὡστόσο τὴ νύχτα θαρρῶ πῶς κάθε Μυστήριο καὶ κάθε Ὁμορφιά δὲ ντρέπεται καθὼς τὴν ἡμέρα νὰ προβάλλουν γυμνὰ ἔμπροστά μας.
 - * Ἐσπερος. Ἴσως· ἀλλὰ ὄχι ὄλες τὶς φορές, ὅπως καὶ τὴν ἡμέρα. Ἐμένα ἀπ' ὄλα ποιὸ πολὺ μ' ἀρέσουν τὰ τετράξανθα μαλλιά σου καὶ τὰ γαλάζια σου ματάκια.
 - * Ἡλιογέννητη. Καὶ μένα ἀπ' ὄλα πιὸ πολὺ μ' ἀρέσουν τὰ κατσαρὰ μαλλιά σου, ποῦ εἶνε μαῦρα, μαῦρα σὰν πίσσα, καὶ τὰ μάτια σου ποῦ κρύβουν μέσα τους, ὄλα τὰ σκοτάδια τοῦ Σύμπαντος.
 - * Ἐσπερος. Γλυκιά μου Χρυσόφρουδη.
 - * Ἡλιογέννητη. Γλυκὲ μου Ἀράπη.
 - * Ἐσπερος. Ροδομάγουλή μου.
 - * Ἡλιογέννητη. Ποδοπλανταχτή μου.
- Ξαπλώνεται στὰ θάμνα καὶ καθίζει τὴν Ἡλιογέννητη στὰ γόνατά του. Τὴ σφίγγει στὴν ἀγκαλιά του καὶ τὴ φιλεῖ δυνατὰ. Τώρα ἢ Ἡλιογέννητη μονολογεῖ.

Μονόλογος τῆς Ἡλιογέννητης.

Μὲ βελουδένια καταχνία
μὲ σκέπασε ὁ Ἀράπης,
καὶ μὲς στὰ μάγια μ' ἔσυρε
τῆς πλανερῆς του ἀγάπης.

Ἀποσπεροῦ Χανούμισσα
μέσα ἀπ' τὸ φερετζέ μου,
μοῦ ἔχει γραφτό μου ἢ Γρηά-Κλωδοῦ,
τὶς νύχτες γύρουδέ μου,

ἀργές ἀχτίδες μυστικῆς
 νὰ χύνω τῶν ὀργίων,
 κορῶνες μελανόπλεχτες
 τῶν νύχιων Μυστηρίων.

Σὲ δ,τι ἐχθρικό κι' ἀντίπαλο
 καὶ σὲ δι ἀφορεσμένο,
 ἀπ' τοῦ πατέρα τὸ ἱερό
 χέρι κι' εὐλογημένο,

Πνεῦμα κι' ἂν εἶνε ἡ Φάντασμα
 τοῦ Στοιχειωμένον Κόσμον,
 κόρη ἄπιστη, κακόβουλη,
 νὰ σέρνω σιὸ "Αγιοῦ Φῶς μου.

"Ἐτσι μιὰ νύχτα ὀλόφωτη
 σὰν τὴν ἀπόψε νύχτα,
 ποῦ ὁ Γκιώνης ὀρναζόντανε
 κι' ὁ σκύλλος μαυραλύχτα,

συνάχτηκαν τὰ Σωτικά
 σ' αὐτὰ τὰ κορφοβούνια,
 καὶ μὲ κραυγές, μ' ἀλαλαγμούς,
 μὲ ντέφια, μὲ κουδούνια,

τὰ δαχτυλίδια ἀντάλλαξαν
 ἐμένα καὶ τοῦ "Αράπη,
 τὴν "Ἐχτρα ἐστεφανώσανε
 πάντα μὲ τὴν "Αγάπη.

Σιὸ ἀμάξι ποῦ τὸ σέρνοννε
 τέσσεροι γαῦροι τράγοι
 μᾶς μπάσαν καὶ μᾶς ἔσυραν
 σιὸ ἀνεμικό σαράγι,

νὰ πιοῦν καὶ νὰ χορέψοννε...
 καὶ σιὸ ξεφάντωμά τους,
 ἄλλοι ἢ χαρά; μ' ὠνόμασαν
 Κυρὰ κι' "Αφέντισά τους!

Μικρὴ παῖσις· τὰ μάτια τῆς "Ηλιογέννητης, πέφτονν σὲ ἕναν
 Καλλικάτζαρο ποῦ ξεχάστηκε ἀποκοιμισμένος σιὰ πλάγια.

"Ηλιογέννητη. Τί εἶνε ἐκεῖ;

"Ἐσπερος (προσέχοντας). Σάπα. (πάει κοντά του καὶ τὸν
 πιάνει ἀπ' τὴν οὐρά). Εὐπνα παραστρατισμένε μου· ὁ

"Αφέντης... (ὁ Καλλικάτζαρος ἀνορδώνεται τρομασμένος
 τοὺς κοιτάζει παράξενα).

"Ηλιογέννητη. Τοῦ ταραξάμε τὴν ἡσυχία.

"Ἐσπερος. Οἱ δικοί μας δὲν ἡσυχάζουν τίς νύχτες.

Καλλικάτζαρος. Μὴ μὲ δείρῃς ἀφέντη!

"Ἐσπερος. "Οχι· ἂν μᾶς παίξῃς λίγο σουραῦλι νὰ σ' ἀκούσῃ
 ἢ Κυρὰ ἀπὸ δῶ.

Καλλικάτζαρος. "Αμέσως "Αφέντη (καθαρίζει τὸ σου-
 ραῦλι του).

"Ἐσπερος (σιτὴν "Ηλιογ.). Τώρα θὰ ξεπροβάλλουν μπροστὰ
 μας μυριόμορφα τὰ πλάσματα τῆς νύχτας.

"Ηλιογέννητη (μὲ χαρά). Ναί! Θὰ εἶνε ὦραϊα! "Ἄς ἔρ-
 θουν. Θέλω. Ξέρεις πῶς σ' ἀγαπῶ πολύ!

"Ἐσπερος. Ναί, κυρὰ μου, ναί! (ὁ Καλλικάτζαρος παίξει
 τὸ σουραῦλι του· ἀπ' τὸ "Αντρο ξετριπώνει μιὰ Βερβε-
 λούδα).

ΣΚΗΝΗ ΙΧ.

"Ἐσπερος. Καλῶς τῇ τῇ φλογερατζοῦ τῇ Βερβελούδα.
 Βερβελούδα (σιτὴν "Ηλιογ.). Τί ὄμορφη! (τῆς φιλεῖ τὰ
 χέρια).

"Ηλιογέννητη. Εἶσαι καλή· παίζεις καὶ σὺ σουραῦλι;
 Βερβελούδα. "Οχι· ἐγὼ παίζω τσαφάρι.

"Ηλιογέννητη. Τὸ ἴδιο εἶνε παίξε μας ἂν θέλεις. (ἡ Βερ-
 βελούδα παίξει).

ΣΚΗΝΗ Χ.

(Βγαίνει ἀπ' τὴ νεροπηγὴ ὁ Νεροπαπούλης κάνει ἀόριστα
 κινήματα μὲ τὸ ραβδί του καὶ λέει :)

Νεροπαπ. Τὸ "Αγνωστο προστάζει!

Δίχως νὰ ἐξετάζουμε τὸ γιατί, τὸ πῶς,
 τώρα ξαναβγῆτε

ὄλοι ἀπ' τίς σπηλιές σας.

Σεῖς Βουνοκυράδες ἀπὸ τὰ κοιλώματα.

Σεῖς Δεντρονυφάδες ἀπ' τὰ δέντρα.

Νεροκόρες σεῖς ἀκολουθατε με

μέσα ἀπ' τὴ νεροπηγὴ.

Κάθε πλάσμα τριχωτὸ

τὸν "Αφέντη ἄς συνοδέψῃ μὲς ἀπ' τὸ "Αντρο του.

"Ἐμπρός,

τὸ "Αγνωστο προστάζει, ἔμπρός!

ΣΚΗΝΗ ΧΙ.

(Βγαίνουν όλοι και όλες παίζοντας, χορεύοντας, τραγουδώντας· χεροπιάνονται για τὸν ξωτικό χορό. Ὁ Ἑσπερος καὶ ἡ Ἡλιογέννητη ξαπλώνονται στὰ θάμνα).

Μεγάλη Ἑξωτικὴ Συμφωνία.

Νεροπαπούλ. Πρέπει νὰ γίνονται ὄμορφα
όλα για κείνους ποῦ ἀγαποῦν !

Ἡλιογέννητη. Εἶσαι καλός, εἶσαι καλός...

Μαντρακούκ. Κι' ὅταν ἀγιάσουν τὰ νερά
ξανανεβαίνω στὸν Ἀφέντη.

Ἑσπερος. Ἀπόψε ἔχουμε γιορτή.

Καλλικάντζ. Εἴμαστε οἱ Καλλικαντζάροι
τὰ παιδιά τῆς Ἀσκημιάς,
σὰν τραγιά καὶ σὰν γαϊδάροι
για τὸ πείσμα τῆς κυρᾶς.

Βουνοκυράδ. Καὶ κρατάει στὸ χέρι τον καθέννας,
καθεμιὰ ἀπὸ μᾶς,
τὸ κλειδί μᾶς Ὁμορφιάς.

Νεροκόρες. Νεροφίδα κλώσα,
Μάνα, Νερομάνα,
κλώσισε τ' ἀγούλια σου
Στὴ νεροφωλιά σου...

Ἡλιογέννητη. Ἀπόψε εἶνε ἡ Ζωὴ μεθύσι.

Δεντροκόρες. Στὶς δεντροόριζες γεννιώμαστε,
μὲς στὰ δεντροκάρπια ἀυξάινουμε,
σαρκωνώμαστε τίς νύχτες
σὲ Πεντάμορφες κυράδες.

Κροῦν τὰ ζίλια καὶ τὰ ντέφια όλες οἱ Νύφες, όλες οἱ Νεροῦδες. Οἱ Καλλικάντζαροι καὶ οἱ Βερβελούδες παίζουν τὰ ὄργανά τους. Ὁ Βερζεβούλης κρονομιλᾷ μὲ τὴν Ἡλιογέννητη καὶ τὸν Ἑσπερο. Ὁ Νεροπαπούλης κάνει ἀόριστα κινήματα μὲ τὸ ραβδί του. Ὁ Μαντρακούκος σέρνει τὸν Ξωτικό Χορό. Ὅλοι ξεχνιοῦνται στὸ ξεφάντωμα καὶ δὲ νοιώθουν τὸ σίμωμα τ' Ὁρνιθοῦ. Ὁ Καμπανοκρούστης τοῦ Ξωκκλησιοῦ ἀναβαίνει στὸ καμπαναριὸ καὶ χτυπάει ἔξαφνα τὴν καμπάνα. Στὸ ξαφνικὸν ἄκουσμά της σκορποβολιοῦνται ὅλα τὰ ξωτικά. Ὁ Γκιώνης καὶ τὰ τριζόνια σωμαίνου.

Αὐλαία.

ΠΡΑΞΙΣ ΔΕΥΤΕΡΑ

ΣΚΗΝΗ Ι.

Μονόλογος τοῦ Καμπανοκρούστη.

Πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς . . .

Ὁνειρο μακρινὸ ἢ Ζωὴ
ξύπνος ὁ θάνατος τὸ λυεῖ.
Ἐδῶ ψηλὰ πάει ὁ καιρὸς
σὰ στὸ καντήλι τ' Ἀγοφῶς.
Καλιώρα ὡς τοῦτο τὸ πουρνὸ
ὑπνο στερνὸ κι' ἐγὼ θὰ βρῶ.
Ποιός, Ἄγιε μου, τὴν ἐκκλησιά
θὰ συγγυρίζη τότε πιά ;
Ποιὸς θὰ σ' ἀνάβη τὸ κερί
τὸ δειλινὸ καὶ τὴν ἀυγή;
Ποιὸς τὴν καμπάνα θὰ χτυπᾷ,
νὰ κυλᾷ ἀντίλαλους μακριά ;
Ὁ θυμαράκι μου χλωρό,
σκόρπα μου μῦρο διαλεχτό.
Ἄγέρι σκόρπα μου δροσιά
μὲς στὴν καημένη μου καρδιά.
Ὁ μοναξιά μου σκόρπα ἐσὺ
Εἰρήνη σ' ἕναν δυστυχῆ.
Νὰ φύγη κάθε πειρασμὸς
ποῦ φέρνει ὁ μαῦρος λογισμὸς.

Ἄγιασθήτω τὸ ὄνομά σου, ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου.

Νιᾶτα δὲν εἶχα τάχα ἐγὼ
σὰν εἶμουν κάτου στὸ χωριό ;
Τὰ πανηγύρια κι' οἱ χαρὲς
σὲ μὲ δὲ σίμωσαν ποτές.
Ὅλα ἀπὸ μὲ τὰ κοσμικὰ
ἐμάκραναν παρτοτεινά.
Μαχαῖρι ὠϊμὲ τὸ Βολετὸ
κάθε μου πόδο ἔσφαξε αὐτό.
Τέτοιους σαράντα μιὰ ἐποχὴ
στὸ αἷμα νὰ πλὴν τοὺς εἶχα δῆ.
Μὰ τέτοια κρίματα μικρά,
λένε, ὁ Θεὸς τὰ συχωρνᾷ.

Κι' ἤρθε στή δούλεψί του ἐγώ,
 πόθων φονιάς, νὰ ἐξιλασῶ.
 Στήν ἄγια δόξα σου, ὦ Θεέ,
 σὰ σάρκινη λαμπάδα, ὠϊμέ,
 ἤρθε ταμμένος νὰ καῶ,
 — Φῶς ψυχῆ, τοῦς μου φῶς σου, Ἐγώ! —
 Ὡ μοναξιά μου σκόρπα ἐσὺ
 Εἰρήνη σ' ἕναν δυστυχῆ.
 Νὰ φύγη κάθε πειρασμός,
 ποῦ φέρνει ὁ μαῦρος λογισμός
 Ὁνειρο κοντινὸ ἢ Ζωή,
 ξύπνος ὁ Θάνατος τὸ λυεῖ.
 Ἐδῶ ψηλὰ πάει ὁ καιρὸς
 σὰν λιβανιοῦ λίγος καπνός.
 Καλιώρα ὡς τοῦτο τὸ πουρνὸ
 ὕπνο στερνὸ κι' ἐγὼ θὰ βρῶ.
 Τὸ μνήμα μου μόνος ἐκεῖ
 τῶσκαψα σίγουρο, βαθύ.
 Σύντροφός μου Ἄγγελος γλυκὸς
 κι' ὄλα παράδεισος τερπνός.

Γεννηθῆτω τὸ θέλημά σου, ὡς ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς.
 (Μπαίνει καὶ χάνεται σὶδ' ἐρμολκῆσι κάνοντας τὸ σταυρὸ του).

ΣΚΗΝΗ II.

- Ἡλιογέννητη (ὑστερα ἀπὸ ἔκστασι). Δὲν ὑπάρχει λόγος νὰ
 ρωτήσω γιὰ τὰ εὐκολομάντεντα καὶ τὰ εὐκολοξήγητα.
 Ἐσπερος (μελαγχολικός). Βέβαια κυρά μου.
 Ἡλιογέννητη (ἀλλάζοντας τόνο). Ὅμως γιατί μελαγχό-
 λησες μπορῶ θαρρῶ νὰ σὲ ρωτήσω.

Τραγοῦδι τοῦ Ἐσπέρου.

Μόλις καὶ τὰ Πλάσματα τρῶ Ὁρθρου,
 τὰ γεννήματα τῆς πάχνης, τῆς ὀμίχλης,
 ἄχ τὰ Παγανά,
 σκορπιστοῦν κι' αὐτά·
 μόλις οἱ ντελάληδες τοῦ ξύπνου,
 τὰ κοκόρια, κράξουν,
 κάθε δύναμί μου, ἀλλοίμονό μου,
 χάνεται σκορπιέται!
 Κι' εἶμαι τότε σκλάβος σου, κυρά μου,

ποῦ μπορεῖς ἂν μὲ μισῆς,
 μὲ τὸ δαχτυλάκι τὸ στερνὸ σου,
 ὅπου τῶρα πιπιλίζω,
 νὰ μοῦ δώσης σὰν θελήσης
 ἕνα βλάψιμο πικρὸ
 κι' ἐν' ἀγιάτρευτο κακό.

Ἡλιογέννητη (μελαγχολική).

Εἶσαι πλάσμα ἀδύνατο κα' ἐσὺ
 μὰ ὄχι περισσότερο ἀπὸ μένα.
 Κι' ἄλλοι μᾶς ζηλεύουν, μᾶς δοξάζουν
 κι' ἄλλοι μᾶς θεοποιοῦνε.
 Ἦθελα σὲ μία ἔνωσί μας
 νὰ σμιχτοῦν οἱ δυνάμεις μας
 σ' ἕνα Φωτοσκόταδο παιδί μας!

Ἐσπερος. Αὐτὸ εἶνε σὶδ' χέρι τοῦ πατέρα σου μὰ δὲ θὰ θε-
 λήση. Εἶνε μοιραῖο τὰ μὴ θελήση· κι' εἶνε μοιραῖο νὰ
 μ' ἀποπάρη· νὰ χτυπηθοῦμε καὶ νὰ παλέψουμε· νὰ τὸν
 νικήσω καὶ νὰ μὲ νικήση· καὶ πάλι ἐμεῖς ν' ἀγαπιώμα-
 στε· ὄλα, ὄλα εἶνε μοιραῖι.

ΣΚΗΝΗ II.

Περνοῦν ἀμίλητα τὰ Παγανά· στοιχειὰ πολύμορφα, πο-
 λύποδα καὶ πολύχερα· περπατοῦν ἀργὰ ἀργὰ μουγγῶντας θλι-
 βερὰ καὶ μονότονα· χάνονται ὄλοένα μέσα ἀπὸ μιὰ καταχνιά.
 Ἀπ' ἀντίπερα ἀκούγονται τὰ κουνουνίσματα κάποιων μουλα-
 ριῶν καὶ τ' ἀγνινὸ τραγοῦδι τοῦ Ἀγωγιάτη. Ἀπ' τὰ σιμωνιτὰ
 χωριά τὰ ὀρνίθια κράξουν.

Τραγοῦδι τοῦ Ἀγωγιάτη.

Κάποιος ἀγωγιάτης
 γλυκομάτης,
 πάγαυε τ' ἀγῶϊ τον
 κάιου πρὸς τὴ χώρα.

Καὶ σὶν κονιοστράτα,
 — ἔρμα νιάτα —
 ἔκαμε κι' ἀπόκαμε,
 καὶ γιὰ κάμποση ὄρα,
 στοῦ δεντροῦ τὸν ἴσκιο
 τὸ βαρίσκιο,
 ξέζεψε - ξεπέζεψε
 σ' ἕνα στρογγολίδι,

κι' ἔγυρε σιῆ χλόη
μπρὸς σι' ἀγῶϊ,
κι' ἔκλεισε τὰ μάτια του
καὶ βαριοκοιμήθη.

Τὰ μονάρια ἀνάγια,
τὰ χορτάρια
πάτησαν καὶ μπήκανε
στοῦ Στοιχειοῦ τὸν τόπο,

τὸ Στοιχειὸ ξυπνάει
καὶ σκορπάει,
θάνατο σιὸν ἄχαρο
κι' ἔρμο στρατοκόπο.

Τὰ μονάρια ἄλλοιά τους,
τὰ συλλοϊκά τους
χάνουν καὶ πλανεύονται
νύχτα σιὰ λαγκάδια,

καὶ μονγγά, ἰσκιωμένα,
φρενιασμένα,
κλαῖνε τὸν ἀφέντη τους
χρόνους σιὰ σκοτάδια...

ΣΚΗΝΗ IV.

(^ο Ὑστερ' ἀπὸ ἀρκετὴ παῖσι).

Τὸ αὐγινὸ τραγοῦδι τῆς Ἡλιογέννητης.

Τὸν νυχτιάτικον πέπλο μου
τὸν ὑφάναν Νεράϊδες,
σ' ἀργαλειὸ στοιχειωμένον
καὶ μὲ νήματα ὀνείρων·
τὸν ὑφάναν Νεράϊδες
κάπου, οἱ Ἴσκιιοι ποῦ παίζανε
τίς στριγγές τους τίς γκαΐδες.

Τῆς Νυφούλας Δροσοῦλας
σεῖς χεράκια ἐναέρια,
τὸν νυχτιάτικον πέπλο μου
τώρα βγάλτε μου ἀγάλια·
σεῖς χεράκια ἐναέρια,
νὰ φωτίση ἡ Ὠμορφιά μου
νὰ χλωμιάσουν τ' ἀστέρια.

Νὰ μὲ λούσουν τ' ἀρώματα
σις τρισάλλες ἀνάβρες,
σιὰ νερά τους τ' ἀνίσκιωτα...
Τὰ μαλλιά μου τὰ δλάπλωτα
νὰ μοῦ πλέξουν οἱ Αὔρες,
ἀπὸ κάποιες κορδέλλες
νὰν τὰ λύσουνε μαῦρες !

Τῆς Ζωῆς καλωσύνη
μ' ὠνομάζουν ἐμένα.
Τῶν δεντρῶν τὰ Ἐρωτόπουλα
καὶ τῶν κήπων τ' Ἀνθόπουλα
τῆς ψυχῆς μου εἶνε πόθοι·
τῆς Ζωῆς καλωσύνη
μ' ὠνομάζουν ἐμένα!

Λίγην ὄρα μαζί σας
εἰν' γραφτό μου νὰ μείνω
καὶ κατόπι σὰ φύγω,
θέν' ἀφίσω γιὰ ἀχνάρια μου
τίς παρθένες μου σκέψες,
πειταλίδες ὀλόασπρες
νὰ πετᾶνε τριγύρου !

Τὸν νυχτιάτικον πέπλο μου
σ' ἀργαλειὸ στοιχειωμένον
μοῦ τὸν ἔχουν ὑφάνη·
τὸν ἡμέρινον πέπλο μου,
τώρα ποιές θὰ μοῦ ὑφάνουν,
ἀνυφάντρες Δροσοῦλες,
σὲ ἀργαλειὸ ἀχιτωμένον ;

Τὸν ἡμέρινον πέπλο μου
ρίξτε γλίγωρα ἀπάνω μου,
νὰ σβυστοῦνε τ' ἀστέρια·
πρὶν μὲ σύρει ὁ Ἀράρης
σιὰ βαθιά του λημέρια,
δπου σιήγουν τὰ Πνεύματα
μὲ τοὺς Ἴσκιους καρτέρια,
ποῦ βαροῦν οἱ Νεράϊδες
τὰ σουραύλια, τίς γκαΐδες !

(Φυσάει τὸ ἀγεράκι καὶ τῆς σέρνει τὸν πέπλο. Φῶς. Οἱ
πετρίτες, οἱ γαλιάντρες, οἱ πέρδικες κι' ὄλα τὰ βοννοπούλια

πάνου ἰσὰ δειτροκλάδια καὶ σὶς ραχοῦλες ἀρχινοῦν τὸ κελαϊ-
δημά τους. Ἡ Ἀνατολή ροδοσκάει).

Ἔσπερος. (*Υστερα ἀπὸ βαθιὰ συλλογή—μελαγχολικός).
Πουλιὰ τῆς Χαραυγῆς νὰ βουβαθῆτε.

Ἡλιογένν. Πουλιὰ τῆς χαραυγῆς σᾶς χαιρετάω.

Ἔσπερος. Ἐγὼ εἶμαι ἐκεῖος
ποῦ σᾶς σκορπάω τῆ βουβαμάρα.

Ἡλιογένν. Ἐγὼ εἶμαι ἢ Ἀφένισιά σας ὁποῦ ὑμῶναιτε.

Ἔσπερος. Ποῦ θὰ μοῦ πᾶτε καὶ θὰ ρθῆ κι' ἢ Νύχτα ..

Ἡλιογένν. Ὡ, τοῦ Φωτὸς γλυκοὶ τραγουδιστάδες.

Ἔσπερος. Τότε θὰ βάλω νὰ σᾶς στραγγαλίσουν ὄλα
κι' οὐδὲ φτεράκι δὲ θ' ἀφίσω σας γι' ἀχνάρι

Ἡλιογένν. Κι' ὄσα κι' ἂν πᾶτε κι' ἂν πεθάνετε,
δὲν ξεκληράει, πουλάκια μου, ἢ γεννιά σας.

Ἔσπερος. Ἀχ ἢ Φωτιά ποιὸς νὰν τὸ πιστενε
πῶς θ' ἀγαπήση τὸ Νερό ;

Ἡλιογένν. Καὶ τὸ Νερὸ ποιὸς θὰ πιστέψη
πῶς πᾶ δὲ σβύνει τῆ Φωτιά ;

Ἔσπερος. Γλυκιά μου Χρυσόφρονδῆ !

Ἡλιογένν. Γλυκὲ μου Ἀράπη !

Ἔσπερος. Ῥοδομάγουλή μου !

Ἡλιογένν. Νυχτοπερπατητή μου !

(Σφιχταγκαλιάζονται καὶ λησμονιοῦνται).

Ἔσπερος. (Ξαφνικὰ τρομασμένος). Ἀκούω πατήματα.

Ἡλιογένν. Ἀκούω κουβέντες.

Ἔσπερος. Νὰ φύγουμε.

Ἡλιογένν. Πᾶμε.

(Τρέχουν καὶ κρύβονται στὸ ἄντρο τοῦ Διαβόλου).

ΣΚΗΝΗ IV.

Τὰ ὀρνίθια λαλοῦν ἀναριωμένα. Τὰ πουλιὰ τερετίζουν
καὶ πουρπουλιίζουν. Ὁ καμπανοκρούσις, ποῦ εἰς τὸ μεταξὺ
εἶχε φανερωθῆ, πλένεται σὶτῆ βροῦση ξεροβήχοντις· σπογγιέται
μὲ τὸ μαντίλι του καὶ πάει ἀργὸς ξανά καὶ χώνεται στὸ ξωκκλήσι.

Ἀπ' τὰ δεξιὰ φανερώνεται ἡ Ἡλιομάνα χανσόμαλλη καὶ στὰ χρυσᾶ
ντυμένη τὴν ἀκολουθᾶν οἱ Ὠρονύφες. Ἀπ' τ' ἀριστερὰ ξανοίγε-
ται ἡ Ἀνθομάνα μὲ λουλουδένια φορεσιὰ ντυμένη τὴν ἀκολου-
θᾶν οἱ Χάρες. Σταματοῦν ἢ μιὰ ἀντίκρια τῆς ἄλλης καὶ λένε :

Ἀνθομάνα. Νὰ κελαϊδοῦνε τὰ πουλιὰ
καὶ νὰ μυρίζουν τ' ἄνθη.

Ἡλιομάνα. Νὰ ζωντανεύουν τὰ ἔντομα
καὶ τ' ἄμετρα ζωῶφια.

Ἀνθομάνα. Νὰ πρασινίζη ὁλούθενες
ἢ χλόη καὶ τὸ χορτάρι.

Ἡλιομάνα. Καὶ νὰ καρποβολᾷ ἢ Γῆ
κι' ἢ Γῆ εἶσαι σύ, ἀδελφή μου.

Ἀνθομάνα. Καὶ τὸ παιδί σου ὁ βασιλιάς
ὁ Ἥλιος, ἄντρας μοῦ εἶνε !

(Ἡ μία χαράζει κύκλους φωτός, ἢ ἄλλη χαϊδεύει τὰ
πουλιὰ στὰ χιμὸδεντρα καὶ τὰ φιλεῖ).

Τραγοῦδι τῆς Ἡλιομάνας.

Γνέθω· ξεγνέθω τὸ μειάξι
στὴ ρόκα τὴν ὀλόχρουσὴ μου,
βροχόσταλο νὰ μὴ σταλάξη
ὀλόγυρα σὶτὴν περιοχὴ μου.

Ὡρα δὲν εἶνε νὰ τυλίξω
τοῦ χρυσονήματος τὸ σμάρι·
σφιχτὰ, γερὰ δὲ θὰν τὸ σφιξω
στὸ ἀχιτιωμένο μου κουβάρι.

Θὰν τ' ἀπολύσω, θὰν τ' ἀπλώσω
μίλλια μακριὰ, πρὸς τ' ἀκρουράνια,..
ὄλα τὰ πάντα νὰ κουκλώσω
κάτω ἀπὸ φωτερὰ στεφάνια !

Νὰ κάνω νὰ θαμπώσουν μάτια
ἀπὸ τὴ λάμπι κι' ἀπ' τὸ φῶς μου,
μύριες ζωῶλες μὲς στὰ πλάτια
νὰ ζωντανέψω αὐτοῦ τοῦ κόσμου.

Τῆς Μάγισσας νὰ καταλύσω
Ἀράπισσας τίς μαγγανιές,
στ' ἄδυσια βάρη νὰ φωτίσω
τίς ὀλοκρίμαντες ψυχές.

Τοῦ ὕπνου τὰ ὀνείρατα νὰ διώξω
ποῦ κλώθουνε μὲς στὰ μυαλά,
στὸν Ἀβυσσόκοσμο νὰ σπρώξω
κάθε ζιζάνιο καὶ βραχνᾶ.

Τὴν Σκοτεινιά ν' ἀναστατώσω,
ὡσποῦ τὸ νῆμα νὰ τελιώσω,
κι' ὁ Δίβας τότε ἄς μοῦ τὸ σύρη
ἀπὸ τοῦ Χάους τὸ γιοφύρι.

Τραγοῦδι τῆς Ἀνθομάνας.

Ξυπνήτρα τῶν λουλούδιων, τῶν ἀνθῶν πλασμαίων,
τρυνάω σὰ χωμάτινα κάστρα τους, κι' ἀρχινάω
νὰ τρέχω ἀπὸ βελούδινο στρωμνάκι σὲ χονδράτον,
ἀπὸ τὸν χιμωνιάτικον ὕπνο νὰν τὰ ξυπνάω.

Φιλῶ τὰ μετωπάκια τους σὰν στοργικὴ Ἀνθομάνα·
πονκαμισάκια πράσινα τοὺς βάζω καὶ ρουχάκια
κι' ὅταν τῆς Ἐκκλησιᾶς Ζωῆς ἀργοχτυπᾷ ἢ καμπάνα,
τὰ βάζω ὅλα καὶ πιάνονται μὲ τὰ μικρὰ χερᾶκια.

Κι' ἐμπρὸς ἐγὼ καὶ πίσω αὐτὰ τὸν χωματένιο δρόμο
πᾶμε, πατώντας σκέλεθρα νεκρῶν κάποιων ἀνθρώπων,
κάπου Ἰσκιους, κάπου Πνεύματα σμίγουμε δίχως τρόμο,
ἢ Βρυκολάκους ποῦ γυροῦν σὶ σκοτεινὸ τους τόπον.

Κι' ὅταν πρὸς τὰ χωμάτινα τὰ μύρια παραθύρια
φτάνουμε πιά, σὲ μιὰ στιγμὴν δλόγυρα καὶ πλάϊ
τὰ ὄλαραδιάζω μάργελα τ' ἀγόρια μου τὰ μύρια,
τὰ ρόδα, τὰ τριαντάφυλλα, τὰ λούλουδα τοῦ Μάη.

Τὰ ὄμορφα κεφαλάκια τους ὑψώνουν πρὸς τὸν Ἥλιο
κι' ἀκοῦνε τοῦ Σοφώτατου καὶ τὰ φωτόλογά του,
κι' ἐγὼ ξανά σὲ μιὰ στιγμὴν φεύγω τ' ἀνήλιο—ἀνήλιο
καὶ κάτω πάω ἀπ' τὴ Μπαρμπαριά κι' ἀπ' τὴ Σαχάρα κάτω.

Τὰ μισεμένα ἀγόρια μου ποῦ ἐφῦγαν τὰ χειμῶνια,
γαῦρα πουλιὰ καὶ γερανοὺς καὶ μαῦρα χελιδόνια,
τὰ φέρνω μὲ τ' ἀνεμικὸ κι' ἀγέρινο καράβι,
σὶ τὴ χώρα τοῦ Ἡλιοβασιλιᾶ τὴ φωτερὴ καὶ μπλάβη.

Ἡλιομάνα. Καλλημέρα σου ἀδερφή μου.

Ἀνθομάνα. Καλλημέρα σου καὶ σένα, χρυσὴ μου· (σμί-
γον· πιάνονται μὲ τὰ δνὸ τὰ χέρια καὶ φιλοῦνται).

Ὁρες (ὄλες μαζί). Καλλημέρα σὲ ὄλες μας!

Χάρες (ὄλες μαζί). Καλλημέρα μας, κάλλημέρα μας!

Ἡλιομάνα. Φῶς τὸ φιλί μας,

Ἀνθομάνα, Φῶς καὶ χυμός!

Ὁρες καὶ Χάρες (μαζί).

Μάνα τῆς Γῆς,

καὶ μάνα τοῦ Φωτὸς ἐσεῖς,

Ρήγισσες ἀδελφάδες·

χαρὰ στον ποῦ σᾶς γέννησε· Πατέρας σας

κι' ἄγνωστος βασιλιᾶς μας
εἶνε καὶ νᾶνε πάντα!

Ποῖος εἶπε, ποῖος κανχήθηκε,
πῶς κάποιε τὸν εἶδε, πῶς κάπου τονὲ γνώρισε;
Ἄόρατος, τρισάφαντος ἀτέλειωτα,
Πανταχοῦ παρῶν
καὶ τὰ πάντα πληρῶν,
σὰν ἤχος πλημμυράει κι' ἀπλώνεται
καὶ κλώθεται καὶ γέμει,
τραγοῦδι τῆς Σιγῆς καὶ τῆς Βουῆς.
Ἄπειρος μέσα σὶδ Ἄπειρο
τῶν αἰωνίων Συμπάντων!

Ὄνομα καὶ παράνομα δὲ βρῖσκεται
νὰ σ' ὀνομάσῃ ἐσένα.

Ψυχὴ καὶ νοῦ τοῦ κόσμου νὰ σὲ ποῦμε;
ἢ καβαλλάρη τῆς Αἰωνιότητος:
Μὰ ὅπως σὲ ποῦμε, σὲ ὀνομάσομε,
σὲ φαντασιοῦμε καὶ σὲ πλάσομε,
ἐσὺ εἶσαι πάντα κάυι ἀνώτερο καὶ πιὸ πολὺ
ἀπ' ὄλα ἀπ' ὄλα!

Ζεῖς σὶδ Μηδὲν καὶ σὶδ Ἄπειρο,
σὶδ Χάη καὶ σὶδ Ἀβύσσους,
σὶδ Ἄδη καὶ σὶδ Ὀυρανὸ,
σὶ τὴ Γῆ, σὲ μᾶς, σὲ ὄλους!
Φορᾶς τὴ σκούφια ποῦ σοῦ πλέξανε
οἱ τρεῖς σου μάνες Μοῖρες,
κι' εἶσι ὅπου κι' ἂν γυρνᾶς, περνᾶς καὶ βρῖσκεσαι,
ἀόρατος, τρισάφαντος, ἀσώματος,
κι' ἄγνωστος μένεις καὶ εἶσαι,
πανταχοῦ παρῶν
καὶ τὰ πάντα πληρῶν.

Δόξα σὲ σένα ὦ Ἄόρατε κι' Αἰώνιε.

Δόξα σὶς τρεῖς σου μάνες Μοῖρες ποῦ σὲ γέννησαν.

Δόξα σὲ σᾶς, ὦ θυγατέρες του,
Πεντάμορφες τοῦ κόσμου δνὸ ἀδελφάδες.

Δόξα σὲ σᾶς, μάνα τῆς Γῆς,

καὶ μάνα τοῦ Φωτὸς ἐσεῖς,

βασιλίσσές μας, Δόξα!

Ἔρρον ύφες. Τὸκ τὸκ σίς κουσουνέλες
τὰ κοπανέλια πηδηχτά,
κι' ὁ κύλιντρος μας νὰ γυρίζη....

Στὰ χέρια μας ὄλο τὸ Σύμπαν
κ' εἰς κάθε κόκκινη κλωστή
καὶ μιὰν ἀλάκαιρη Ζωή.

Ἡλιομάννα. Ἀλλᾶξτε τὸ σκοπό σας, ὦ Ἔρρες,
γιατὶ εἶνε θλιβερός σκοπός·
πέστε τραγοῦδι τῆς Γαλήνης
καὶ τοῦ θεοτικοῦ Φωτός.

Πάνου ἀπ' τὰ πράγματα κι' ἀπάνου
ἀπ' τὴν Ἀλήθεια τὴ στιγμὴ,
εἶνε γλυκύτερο τὸ Ψέμμα
σὲ τέτοιαν ὥρα μαγική.

Ὅλα ἓνα πλάνημα τοῦ κόσμου.
Καὶ σκλάβες εἴσασιε κι' ἐσεῖς·
σκλάβες τοῦ Τίποτε καὶ τοῦ Ὀλου
καὶ τῆς Οὐσίας τῆς Ζωῆς.

Ποῦ μήτε ἐγὼ καὶ μήτε ὁ γιός μου—
ὁ γιός μου ὁ Ἡλιοβασιάς,
δὲν ἐγνωρίσαμε σὶδὸ ρέμμα
τὸ πλάνο τῆς Αἰωνιότητος. . .

Ἀθάνατο καὶ τὸ μερμηγκι·
ἀθάνατες ὦ Ἔρρες, κ' ἐσεῖς,
ὡς νὰ χυθῆ ἡ Ἀνυπαρξία
μὲς στοὺς πνυθμένας τῆς Ζωῆς,

Νὰ πνίξη ἡ Λάμια τὴ Νεράϊδα
καὶ τὸ εἰνὲ της νὰ καταπιῆ,
νὰ ἔλθῃ ἡ Συντέλεια τῶν Πάντων
ποῦ ποίος τὸ ξέρη κι' ἂν θ' ἀρθῆ.

Τραγοῦδι τῶν Χαρίτων.

Ἀγγέλισσες Χάρες τα κρύσταλλα
τίς πάχνες, τοὺς πάγους, τὰ χιόνια,
στῆς Ἀυστηχίας τ' ἀκρότατα
ἐμεῖς θενὰ λυώνουμ' αἰώνια.

Χειμῶνες οἱ πόνοι φέρουννε
βροχὲς καὶ υπόρες δάκρυα,
ρίχνουν τὰ χιόνια καὶ τυλύγουννε
τὸ Ἄπειρο ἀπ' ἄκρια σ' ἄκρια.

Κρυσταλλώνουν τῆς Φύσεως τὰ πλάσματα
τὴ σιράτα τῆς ζωῆς πρὶν διαβοῦν,
τὴν παγερὴ σιράτα κι' ἀμίλητη
στὸν Ἄδη προτοῦ καταβοῦν.

Κοπέλλες γλυκὲς, σπλαχνικώτατες,
σίς κρύες ἐρμιές τριγυρονᾶμε,
μὲ θεῖα βοτάνια ζωοπάροχα
παλμούς σιτὴν καρδιά τους σκορπᾶμε.

Χειμῶνες οἱ πόνοι, τῆς θλίψεως
φέρουννε τὰ χιόνια.

Ἀγγέλισσες Χάρες σὰν Ἄνοιξες
ἐμεῖς θὰν τὰ λυώνουμ' αἰώνια.

1902—1903

Σ. Σκίπης.

ΕΝΔΟΞΟΙ ΚΕΡΚΥΡΑΙΟΙ

Α'.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΜΟΥΣΤΟΞΥΔΗΣ

(Συνέχεια ἀπὸ τὴν σελίδα 228).

Τῷ 1829 ὁ Μουστοξύδης προσκληθεὶς ὑπὸ τοῦ Καποδιστριαίου μετέβη εἰς τὴν ἐλευθερωμένην Ἑλλάδα γεμάτος χαρᾶς καὶ ἐνθουσιασμοῦ διὰ τὴν ἀφιερῶση τὴν ζωὴν του ὑπὲρ τῆς ἀναμορφώσεως τῆς Πατρίδος. Ὁ Μουστοξύδης ἤρξατο ἐν Αἰγίνῃ τὴν διοργάνωσιν τῆς δημοσίας ἐκπαιδύσεως καὶ τὴν μελέτην καὶ ἐπίβλεψιν τῶν ἀρχαιοτήτων. Τότε καὶ τὴν ἐκδοσιν τῆς ἐφημερίδος φιλολογικῆς, ἐπιστημονικῆς καὶ τεχνολογικῆς τῆς Αἰγιναιᾶς ἐπεχείρησεν ὁ ἐκδότης Γ. Ἀποστολίδης Κοσμητός, ἐν ἧ ἔγραφεν ὁ Μουστοξύδης. Ἡ Αἰγιναιᾶ ἐξεδίδετο ἅπασι τοῦ μηνὸς τῷ 1831. Μετέβη ὁ Μουστοξύδης εἰς Ναύπλιον καὶ εἰς Ἄργος καὶ ἔλαβε μέρος εἰς ἐπιτροπὴν πρὸς σύνταξιν τοῦ Συντάγματος. Ἡ ἐθνουμένεισι καὶ ὡς Ἕλληνα πολίτην τὸν ἀνεκήρυξε. Ἀυστηχῶς ἐλευθερωθεῖσα ἡ Ἑλλὰς ἀπὸ τὸν ζυγὸν τῆς δουλείας, εὐρίσκειτο βυθισμένη εἰς τὸν ζυγὸν τῶν ἐμφυλίων σαραγαμῶν καὶ παθῶν.

Δολοφονηθέντος τοῦ Κυβερνήτου, ὁ Μουστοξύδης ἔχασε πάσας τὰς εὐγενεῖς ἐλπίδας, ἃς εἶχε διὰ τὴν ἐργασθῆ—ἀφιλοκερδῶς ἐννοεῖ-

ται—ὕπερ τῆς ἀναγεννωμένης Ἑλλάδος. Κ' ὁ Μουστοξύδης ὑβρίσθη, ἐσυκοφαντήθη. Φυσικῶ τῶ λόγῳ ἐγκατέλειπε τὴν Ἑλλάδα τὴν ἐλευθέραν, μὲ καρδίαν λυπημένην καὶ ἐπανήλθεν εἰς τὴν Κέρκυραν. Τῶ 1832 ἀπέστειλεν ἔκθεσιν τῶν ἐν Αἰγίνῃ πεπραγμένων του, εἶδος ἀπολογίας, πρὸς τὴν διοικητικὴν ἐπιτροπὴν τῆς Ἑλλάδος. Τὴν ἔκθεσιν ταύτην ἐδημοσίευσε, τῶ 1845, ὁ Ἄνδρέας Παπαδόπουλος Βρετὸς εἰς τὸ Πανελλήνιον (7 Ἀπριλίου) τῆ εὐκαιρίᾳ τῆς διαδόσεως, ὅτι ὁ τότε πρωθυπουργὸς Κωλέττης ἤθελε νὰ διορίσῃ τὸν Μουστοξύδην καθηγητὴν τῆς ἀρχαιολογίας καὶ ἔφορον τῶν ἀρχαιοτήτων. Ὁ Μουστοξύδης ἔκαμε πικρὰς παρατηρήσεις τῶ φίλῳ του Βρετῶ, διότι τὴν ἐδημοσίευσεν ἄνευ τῆς ἀδείας του μετὰ τόσα ἔτη, ὅποτε εἶχον μεταβληθῆ τὰ πράγματα καὶ αἱ βλέψεις του.

*
*
*

Ὁ Μουστοξύδης εἰσέρχεται ἀπὸ τοῦδε εἰς τὴν δευτέραν περίοδον τοῦ βίου του. Συνδέεται ἀπὸ τοῦδε καὶ μετὰ τῆς πολιτικῆς ἱστορίας τῆς Ἐπιτανήσου γενόμενος ἀπόστολος ἐλευθεριῶν, ζητῶν τὴν μεταρρυθμίσειν τοῦ συνταγματικοῦ χάριτος. Τῶ 1833 ἐξελέγη ἀντιπρόσωπος τῆς Κερκύρας καὶ ἀμέσως γεροῦσιαστὴς τοῦ Δ' κοινοβουλίου. Μετὰ τὴν διάλυσιν τῆς βουλῆς ὁ Μουστοξύδης, ὁ δικαίωματι ἐδρεῦναι ἐν τῇ πέμπτῃ βουλῇ, διορίσθη ἀρχὴν τῆς παιδείας. Ἐπειδὴ ἡ θέσις αὕτη δὲν ἄφινεν ἐλευθέραν τὴν τοῦ βουλευτιοῦ ἐνέργειαν, παρητήθη αὐτῆς. Ἐκτοτε ἀνεφάνη ἀρχηγὸς τῆς ἀντιπολιτεύσεως, ὑποστηρίζων καὶ διευθύνων μὲ σπάνιον θάρρος καὶ σύνεσιν, ἐπὶ τῆς δεσποτικῆς μάστιγα τοῦ ἀρμοστοῦ Δούγλας, τὴν πάλην τοῦ μικροῦ καὶ ἀδυνάτου ἐπιτανησικοῦ λαοῦ πρὸς τὸν ἀγέρωχον ἀντιπρόσωπον τῆς μεγάλης Προστασίας δυνάμεως. Ἡ ἀντιπολιτεῦσις ἐπέμενε νὰ ἐκτελῆ ἡ Προστασία αὐστηρὰ τὸ καθήκον της. Ἄλλ' ὁ ἀρμοστής διέλυσε τὴν βουλὴν ἐπὶ σκοπῶ νὰ καταβάλλῃ πᾶσαν ἐνέργειαν ὅπως ψηφισθῶσι κυβερνητικοὶ ἀντιπρόσωποι. Ἀλλά, μεθ' ὅλας τὰς προσπάθειας, ὁ Μουστοξύδης ἐξελέγη σχεδὸν παμψηφεί! Ἡ ἡμέρα ἐκείνη ἦτο ἡμέρα χαρᾶς διὰ τὴν Κέρκυραν.

Ἡ μεταξὺ Μουστοξύδου καὶ Προστασίας Ἀγγλικῆς πάλη ἀνεφάνη ὑπὲρ ποτε ζωηρότερα ἐπὶ Δούγλας.

Ὁ Μουστοξύδης διτῶς ἐν τῇ πατριῷ ἱστορίᾳ διέπρεψεν, ἐν τοῖς γράμμασι καθὼς καὶ ἐν τῇ πολιτικῇ περινοίᾳ.

Ἡμεῖς δὲν γράφομεν τὸν πολιτικὸν του βίον, ἀλλὰ νύξεις δίδομεν τοῦ φιλολογικοῦ. Ἀναφέρομεν ὁμῶς τὰ πολιτικά του συγγράμματα, διότι εἶναι καὶ ἐκεῖνα ἱστορικὰ ἅμα δὲ καὶ πολιτικὰ μελέται καὶ ἀνήκουσι εἰς τὴν φιλολογίαν.

Ὁ Μουστοξύδης ἵνα προασπίσῃ τὰ ὑπὸ τῶν ὀργάνων τῆς Προστασίας παραγνωριζόμενα δίκαια τοῦ ἐπιτανησικοῦ λαοῦ μετέβη εἰς Λονδίον τῶ 1839, ὅτε καὶ ἀπηύθυνε πρὸς τὸν ἐπὶ τῶν ἀποικιῶν ὑπουργὸν τῆς Ἀγγλίας σπουδαιότατον ὑπόμνημα, ἐν ᾧ ἄνευ περιτροφῶν καὶ μετὰ πολλοῦ θάρρους ἐξέθετε τὴν ἀλήθειαν. Ὁ Μουστο-

ξύδης δὲν ἦτο κατὰ τῆς Ἀγγλικῆς Προστασίας, ἀλλὰ κατὰ τῆς δεσποτικῆς τοῦ βιαίου ἐκείνου ἀρμοστοῦ. Πρὸς τοὺς ἄλλοις, ἔλεγεν, εἰς τὸ σπουδαῖον ὑπόμνημα: «Θὰ ἀπήτουν τὴν ἐθνικὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς πατριδος μου, ἂν μὴ ἐθεώρουν τοῦτο σήμερον ἀκατόρθωτον. Ἄλλ' ἀγαπῶν αὐτὴν καὶ βλέπων ἀσθενεστάτην, εὐχαριστῶ τῶ θεῷ ὅτι ἤξιωσε ταύτην τῆς Βρετανικῆς Προστασίας. Ἄλλ' ὅπως ἡ Προστασία αὕτη ἀποβῆ πρᾶγματι ἀγαθοποιὸς καὶ σωτήριος, δεόν αἱ Ἴόνιοι νῆσοι νὰ τύχῳσι καλλιέρων θεσμῶν ἀναλόγως πρὸς τὰ δικαιώματα αὐτῶν καὶ πρὸς τιμὴν τῆς Ἀγγλίας. . . .» Τὸ ὑπόμνημα τοῦτο ἐδημοσιεύθη ἐν Λονδίῳ τῶ 1840 ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν Sulla condizione attuale delle isole jonie, Promemoria κτλ. Ὁ Δούγλας ἀκολουθῶν τὴν πορείαν ἀνέβαλε τὴν βουλὴν ἐκ νέου. Ὁ Μουστοξύδης μετὰ θάρρους τὸν καταγγέλλει πρὸς τὸν ὑπουργὸν διὰ τοῦ ἔργου του «Osservazioni sullo scioglimento dell VI parlamento», τυπωθέντος ἐπίσης ἐν Λονδίῳ τῶ 1840. Ὁ Δούγλας ἠραγκάσθη ν' ἀπολογηθῆ ἀπαντῶν εἰς τὸν ὑπουργὸν δι' ὑπομνήματός του δημοσιευθέντος ἐν Κερκύρᾳ τῶ 1840. Ὁ Μουστοξύδης ἔχων ὑπὲρ αὐτοῦ τὴν ἱστορίαν καὶ τὸ δίκαιον ἐδημοσίευσεν ἀμέσως δευτέρην καὶ πληρεσιάτην ἀνασκευὴν τοῦ ὑπομνήματος τοῦ Δούγλας, τυπωθεῖσαν εἰς Μάλταν τῶ 1841, ὑπὸ τὸν τίτλον: Al Dispaccio dei 10 Aprile 1840 da sir Howard Douglas. . . Confutazione. Τὸ λαμπρὸν τοῦτο ἔργον ἐκλήθη ἡ πολιτικὴ κατήχησις τῶν Ἐπιτανησίων.

Περὶ τὰ τέλη τοῦ ἔτους 1839 εἶχεν ἀνακαλυφθῆ μυστικὴ τις ἐταιρία καλουμένη τῶν Φιλορθοδόξων πρὸς ἐξέγερσιν ἰδίως τῶν Ἑλληνικῶν ὑπὸ τὴν Τουρκίαν ἐπαρχιῶν. Κατηγορήθησαν τότε καὶ ὡς μέλη καὶ συνωμοταί τινὲς Ἐπιτανησίοι. Ἡ ὑψηλὴ ἀστυνομία, τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1840, προέβη εἰς τὴν σφράγισιν τῶν ἐγγράφων ἐπιφανῶν Ἐπιτανησίων θεωρουμένων συνωμοτιῶν, ἐν οἷς συγκατελέγετο ὁ Μουστοξύδης. Ἐδικαιολογεῖτο ἡ ἀρχὴ ὅτι καθ' ὑπόδειξιν τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως ἐγένετο ἡ σφράγισις, ἀλλὰ τὴν διαβολὴν ταύτην τὴν ἀπέδειξε ψευδῆ ὁ Μουστοξύδης. Διερευνηθέντων ἀκολούθως τῶν ἐγγράφων, οὐδὲν ἀπολύτως προέκυψεν.

Τέλος οἱ φιλελευθεροὶ ἐκέρδισαν. Αἱ μεταρρυθμίσεις ἐδόθησαν χάριν τοῦ φιλελευθέρου καὶ φιλέλληνος ἀρμοστοῦ Σείτωνος τῶ 1848. Ὁ τύπος ἦτο πλέον ἐλεύθερος, ἐλευθερώτατος. Τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1849 ἤρξατο ἐν Κερκύρᾳ ἡ ἔκδοσις τῆς σπουδαίας ἐφημερίδος «Πατρίς», ἧς συνεργαταὶ ἦσαν ὁ Βράϊλας, ὁ Κάλβος, ὁ Σ. Ζαμπέλιος, ὁ Ν. Ζαμπέλιος, ὁ Θ. Πετρισιόπουλος. Τῶ 1851 ἡ Πατρίς ἔπαυσε καὶ ὁ Μουστοξύδης ἤρξατο τὴν ἔκδοσιν τῆς ἐφημερίδος «Φιλαλήθης», ἧτις ἔπαυσε τῶ 1854. Ἡ ἐφημερίς αὕτη ἦτο ἀληθὴς φύλαξ τῶν δικαιωμάτων τοῦ Ἰονικοῦ λαοῦ.

Τῶ 1845 ὁ ζείνωντος ἀρμοστής Σείτων διώρισεν ἐκ δευτέρου τὸν Μουστοξύδην ἱστοριογράφον τῆς Ἐπιτανήσου, ἢ μᾶλλον ἐπεκύρωσε τὸν κατὰ τὴν Ἐπιτανήσον Πολιτείαν διορισμὸν αὐτοῦ.

Εἰσαχθείσης καὶ τῆς ἐλευθέρας ἐκλογῆς ἐξελέγη ὁ Μουστοξύδης

ἐκ νέου βουλευτῆς καὶ ἡ βουλή δημοφώνως ἐξελέξατο αὐτὸν Πρόεδρον τῆς. Τὴν θέσιν ταύτην ὁ Μουστοξύδης ἀπεποιήθη νὰ δεχθῆ μετριοφρόνως θεωρῶν αὐτὴν ἀνωτέραν τῶν δυνάμεων του.

Κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ὁ Μουστοξύδης διορίσθη ἐκ νέου Ἀρχων τῆς Παιδείας. Ἐπὶ τῆς Ὑπουργείας του ἐδημοσίευσεν τῷ 1859 τὸ πολύτιμον διὰ τὴν ἱστορίαν τῆς ἐπιανησιακῆς ἐκπαιδευσεως τῶν χρόνων ἐκείνων βιβλίον ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν: «Τὰ Κυριώτερα τῆς περι παιδείας ἐπισήμου τοῦ Ἀρχοντος ἀλληλογραφίας πρὸς τὴν ἐκλαμπροτάτην Γερουσίαν». Ἐνεκα τοῦ ἐπελθόντος θανάτου του ἐδημοσιεύθη μόνον τὸ Α' μέρος ἐκ σελίδων 221, μετὰ πινάκων. Ἡ πολιτικὴ του δρασίς καὶ ἐργασία δὲν ἐμπόδισε τὴν φιλολογικὴν καὶ ἐπιστημονικὴν. Τῷ 1834 ἤρχισεν ἐν Κερκύρᾳ ἡ ἔκδοσις τοῦ ἀρίστου περιοδικοῦ συγγράμματος «Ἴόνιος Ἀνθολογία»¹ καὶ ὁ Μουστοξύδης ἦτο ἐκ τῶν κυριωτέρων συντακτῶν. Τὰ ἄρθρα ἐδημοσιεύοντο ἀνωλύτως. Τῷ 1843 ἤρχισεν ἐν Ἀθήναις τὴν ἔκδοσιν τοῦ γνωστοῦ Ἑλληνομνημονοῦ, τὸν ὁποῖον δυστυχῶς ἔπαυσε τῷ 1853 καὶ τοῦ ὁποῖου ἐξεδόθησαν μόνον δέκα τεύχη. Ἐκτὸς τούτων ἐτυπώθησαν, πληρὴ δὲν διενεμήθησαν, τὸ ἐνδέκατον καὶ δύο τυπογραφικὰ τοῦ δωδεκάτου. Περιέχουσι δὲ τὰ τελευταῖα ταῦτα φύλλα τὴν συνέχειαν τῶν ἀνεκδότων τοῦ Παχωμίου Ρουσόπου. Τῷ 1845 ἰδρύθη ἐν Κερκύρᾳ ἡ Ἐταιρία τῶν Φιλομαθῶν ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Μουστοξύδου. Ἐν τῇ Ἐταιρίᾳ ταύτῃ ἐγένοντο ἀναγνώσματα καὶ ὁ Μουστοξύδης ἀνέγνωσε λαμπρὰν ἀνάγνωσιν περὶ τῶν ἐν Κερκύρᾳ ἀκαδημιῶν καὶ τῶν συγχρόνων αὐταῖς λογίων, δημοσιευθεῖσαν ἐν τοῖς πρακτικοῖς τῆς Ἐταιρίας καὶ ἔπειτα ἐν τῇ Πανδώρα τῷ 1856. Τὸ ἔτος τοῦτο ἐδημοσίευσεν ἐν τῷ ἰδίῳ ἀξιολόγῳ Ἀθηναϊκῷ περιοδικῷ, πραγματείαν περὶ τοῦ κερκυραίου Νικάνδρου Νουκίου, μεταφρασθεῖσαν ἰταλιστὶ καὶ γαλλιστὶ. Ἐν τῇ ἰδίᾳ Ἐταιρίᾳ ἔκαμε δύο ἄλλα ἀναγνώσματα ἔπειτα περὶ τῆς κερκυραίας Καλῆς Καρτάνου γενομένης συζύγου τοῦ Σουλτάνου Σελὶμ καὶ περὶ τοῦ βίου τοῦ Νικολάου Σεκουνδιανοῦ.

Ἀπὸ τὸ 1848 ἤρξατο ἡ δημοσίευσίς τοῦ περισπούδαστου ποιήματος: Delle Cose Corciresi, εἰς σχῆμα τέταρτον. Ἀλλὰ δυστυχῶς καὶ τοῦ Α' τόμου ἔλλείπουσι φύλλα τυπογραφικά. Ἀμάρτημα οὗτο τὸ ἔργον τοῦτο δὲν ἐτελείωσε.

* *

Ὁ Μουστοξύδης ἀπέθανε τῇ 17)29 Ἰουλίου τοῦ ἔτους 1860 ἐν μέσῳ γενικοῦ καὶ ἀπαραμυθῆτου πένθους. Ἡ ἐπίσημος ἐφημερίς τοῦ ἠνωμένου Κράτους τῶν Ἰονίων Νήσων, πενθηφοροῦσα ἐδημοσιεύθη μετὰ τοῦ ἐπισήμου προγράμματος τῆς κηδείας. Ἡ Γερουσία ἐν ἐκάκτω συνεδριάσει διέταξε τὰ τῆς ἐπισήμου κηδείας. Καὶ ἐντολὴν τῆς Κυβερνήσεως ὁ Βραΐλας ἐξεφώνησε τὸν ἐπικήδειον λόγον, ἐξ οὗ ἀπο-

¹ Ἐδημοσιεύοντο ἄρθρα εἰς τὴν Ἑλληνικὴν, Ἰταλικὴν καὶ Ἀγγλικὴν γλῶσσαν.

σπῶμεν τὴν ἐξῆς γραμμὰς «...ὁ Μουστοξύδης δὲν ἀναπληροῦται εὐ-κλόως· εἶχε πολλοὺς μετ' αὐτόν, οὐδένα πρὸ αὐτοῦ. Κηδεύομεν ἡμεῖς σήμερον τὸν σοφὸν καὶ ἔνδοξον συμπολίτην, ἀλλὰ, μετ' οὗ πολὺ, ἐκ πάσης τῆς γωνίας τῆς Ἑλληνικῆς γῆς, θέλει ἐγερθῆ ὁ κλαυθμὸς τῶν δημογῶν, οἴτινες, οὐκ ἦτον ἡμῶν, ἐτίμων καὶ ἐδόξασον τὸν ἄνδρα. Καὶ εἰς τὸν θρήνον τῆς Ἑλλάδος, θέλει ἀπαντήσῃ ἕκ τῶν ἀπέναντι παραλίω, μὲ συγκινητικὴν φωνὴν λύπης, ἡ Ἰταλία, ἣς καὶ αὐτὴ δικαίως συμμετέχει ταύτης τῆς ἐθνικῆς μας δόξης, διότι νέον ἐφιλοξένησε τὸν Μουστοξύδην καὶ ἐδίδαξε καὶ υἱοθέτησε καὶ πάντοτε ἐτίμησε καὶ ἤδη συγκατέλεξε μεταξὺ τῶν διασημοτέρων αὐτῆς συγγραφέων. Καὶ ἡ σοφὴ Εὐρώπη, πρὸ πολλοῦ ἤδη ἐπεικυρώσασα τῶν δύο ἐθνῶν τὴν κρίσιν καὶ τὴν τιμὴν, θέλει συγκινηθῆ καὶ αὐτὴ εἰς τὸν θάνατον τοῦ ἀνδρός, ὃν εἶχε κατατάξει εἰς πάσας τὰς σοφὰς ἀκαδημίας τῆς, ὃν εἶχε περικουμήσῃ μὲ παντοῖα παύρασμα, ὃν ἀνέφερε πάντοτε διὰ στόματος τῶν σοφωτέρων αὐτῆς τέκνων μὲ ἐκφράσεις θαυμασμοῦ καὶ σεβασμοῦ βαθυτάτου».

Μετὰ τὴν ἐπίσημον καὶ δημοτελεσιτάτην κηδείαν ὁ νεκρὸς ὠδηγήθη εἰς τὴν μονὴν τῆς Ὑ. Θ. τῆς Πλατυτέρας παρὰ τῷ προαστείῳ Μανδουκίῳ, εἰς τὴν ὁποίαν κοιμῶνται καὶ τὰ λείψανα τοῦ Κυβερνήτου. Ἐπὶ τοῦ τάφου ἐτέθη ὀρθία πλάξ μετὰ τὴν ἐπιγραφὴν:

Ὁ Μουστοξύδης

Δικαίως αὕτη ἡ λακωνικότης. Οἱ μεγάλοι ἄνδρες δὲν θέλουν κοσμητικὰ ἐπίθετα. Τὸ ἀπλοῦν ὄνομα εἶνε εὐγλωττοτάτη ἐπιγραφὴ. Ἡ πολυλογία ἐπὶ τῶν τάφων, εἶνε διὰ τοὺς κοινούς, κοινοτάτους θνητούς.

Ἀποθανὼν ὁ Μουστοξύδης κατέλιπε πλῆθος σημειώσεων καὶ ἀτελῆ ἀνεκτίμητα ἔργα. Ὁ μοιρογενὴς αὐτοῦ υἱὸς Μιχαήλ, ἤρχισε νὰ τακτοποιῇ τὰ πατρικὰ χειρόγραφα. Καὶ τῷ 1872 ἐδημοσιεύθη ὁ πρῶτος τόμος ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν. «Ἱστορικῶν καὶ φιλολογικῶν διαλέκτων ἐκδιδόμενων ὑπὸ Μιχαήλ Α. Μουστοξύδου». Ἀλλ' ὁ ἀσπλαγχνος θάνατος δὲν ἐπέτρεψε τὴν ἔκδοσιν τῶν ἄλλων τόμων.

Ἄγνωστον ἡμῖν τί ἔγειναν αἱ πολύτιμοι σημειώσεις.

* *

Ὁ Βραΐλας μᾶς δίδει τὴν ἐξῆς εἰκόνα τῶν φυσικῶν δώρων τοῦ Μουστοξύδου: «Ἐκταῖς καὶ βάθος ἀντιλήψεως, πιστὴ καὶ εἰσιμος μνήμη, κρίσις ὀξεῖα καὶ ὀρθοτάτη, φιλομάθεια ἀκούραστος, φαντασία ὕψιστος, ἀλλ' εὐγενὴς καὶ μετρία καὶ ἔλλογος, ζωογονοῦσα τὸ ἀληθὲς διὰ τῆς φειδωλῆς ἐπικουμήσεως χαρισιατῶν εἰκόνων. Τοιοῦτοι νοὶ κύριοι χαρακτῆρες τῆς διανοίας του». Ὁ δὲ Ὁμασέος μᾶς δίδει τὴν ἐξῆς εἰκόνα ὡς κοινωνικὸν ἄνθρωπον. «Ἐἶδον τὸν Μουστοξύδην, τὸν ἱππότην τοῦ ἁγίου Μιχαήλ καὶ Γεωργίου, τῆς ἁγίας Ἀννης καὶ ἄλλων πολλῶν ἁγίων, τὸν γραμματεῖα τῆς πρεσβείας, τὸν ὑπουργὸν τοῦ Καποδιστριαίου, τὸν ἄρχοντα τοῦ Παρεπιστημίου, τὸν ἀγαπητὸν σοφὸν τῶν κύκλων τοῦ Μιλάνου, τοῦ Τορίνου, τῆς Φλωρεντίας τοῦ

» Δοιδίνου και τῶν Παρισίων νὰ δέχεται μετ' οἰκειότητος, ἥμις οὐδὲν νὰ φήρῃ τῆς ἀξιοπρεπείας, τοὺς πτωχοὺς χωρικοὺς, εἰς τοὺς ὁποίους νῆδιδε κάθισμα πλησίον του και νὰ ἐπαναλάβῃ εἰς τὴν ὀμιλίαν τὸν πτίλον τοῦ ἀδελφοῦ μὲ τὴν ἰδίαν ἐκείνην καθαρὰν λέξιν, ἥμις ἐπὶ τῶν » χειλέων τῶν Ἑλλήνων ἀντηχεῖ πλέον τῶν τριάκοντα αἰώνων». Ὁ ἴδιος Θωμασέος ἱστορεῖ ὅτι ὁ Μουστοξύδης «ἠσθάνετο τὸ ὄραϊον τῆς » φύσεως, διότι ἐν τῷ φιλολόγῳ ἐνυπῆρχεν ἐπίσης μία φλέβα ποιητοῦ».

Γράφων ἢ ὀμιλῶν ἦτο φειδωλός, προσεκτικός. Εἰς τὴν γραφίδα εἶθετε τὸν χαλινὸν γράφων. Ὁμιλῶν εἴθευρε καταλλήλως νὰ οἰωπᾶ. Πολύτιμος ἀρετὴ δι' ὅλους. Δὲν ἦτο ἐπιτήδειος εἰς ψευδεῖς περιποιήσεις και ζωνρότητας. Προὐχώρει οἰγὰ, οἰγὰ μὲ φωνὴν προεῖαν. γίνκεϊαν. ἦσυχον, μὲ ἀτικτὴν λεπτότητα, μὲ εὐχάριστα ἐπεισόδια, ἀρμονίως λεχθέντα. Ὁ ὀφθαλμὸς τινυ ταχύς ἀρπαικτικός, ἀνιχνευτής, ἔβλεπε τὰ πάντα μ' ἐν βλέμμα και προσεποιεῖτο ὅτι οὐδὲν ἀντελαμβάνετο. Δὲν ἦτο ὄρατος, οὐδὲ εὐφραδῆς ὀήτωρ. Ἠγάπα τοὺς ἀνθρώπους τοὺς καταγινομένους εἰς τὰ γράμματα. Δὲν ἦτο ἐγωιστής. Δὲν ἤθελε μοροπῶλιον τὰς μελέτας. Σύγχρονος ἱστορεῖ: « Προθυμότητος ἦτο ὁ ἀγαθὸς » Μουστοξύδης νὰ καταστήσῃ τὸν ἔτι ἀδημοσίετον θησαυρὸν τῶν γνώσεων του. κτῆμα οὐδὲποτε ὅστις προσέτρεχε πρὸς αὐτόν, ὅπως τύχη » συμβουλῆς και ἀρωγῆς περὶ φιλολογικῶν ἢ ἱστορικῶν ἀντικειμένων. » Ἐπιτόμως διέκοπτε τὰς σοβαρὰς του ἀσχολίας. ὅπως δώσῃ τὴν αἰτιουμένην βοήθειαν· ἀνεύρισκε τὰ ἀπαιτούμενα βιβλία και τὰ χωρία νὰ τεζήτει και συχνάκις ἀνεγίνωσκεν αὐτὰ προσθέτων τὰς σοφὰς του » παρατηρήσεις. Ταῦτα δὲ ἔπρατε μετὰ τῆς κοσμοῦσης αὐτὸν ἀφελείας » και ἡλαρότητος τῶν τρόπων, δι' ἧς μόνον ὁ μέγας ἀνὴρ γίνεται εὐπρόσοτος τοῖς πῶσι. Καὶ αὐτὰς τὰς ἀνεκδότους σημειώσεις του εἶδεν » ἀφειδῶς και ὅπως εὐαρεστοῦσθαι οὐχὶ μόνον φίλους και δημογεεῖς, » ἀλλὰ και ξένους, ὧν σημαντικοί τινες συγγραφεῖς ὀφελήθησαν ἐκ » πούτου μεγάλως, χωρὶς νὰ τὸ ὀμολογήσωσιν, ὡς ὀφείλον, δημοσίως » Πᾶς ὅστις εἶχε τᾶσιν τινὰ πρὸς τὰ γράμματα εὐρισκε καθ' ἐκάστην » νενθάρρουναι, βοήθειαν και παρότρυνσιν γλυκεῖαν και διηγεκῆ εἰς τὸ » νεύγενὲς τοῦτο στάδιον». Ὁ Μουστοξύδης ἐνεθάρρυνε τὸν Χιώτην εἰς τὰς ἱστορικὰς μελέτας του. τὸν διώρισε-καθηγητὴν τοῦ Ἀσκειοῦ Ζυκύνθου και ἐνήργησε νὰ δημοσιευθοῦν τὰ ἔργα του δαπάνῃ τοῦ δημοσίου. Ἠγάπα τὴν Ἰταλίαν ὀπερβολικά. Ἡ Ἀυστριακὴ Κυβερνησις εἶχε ἐπὶ αὐτοῦ τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς. Εἰς τοὺς Ἄγγλους εἶπε πικρὰς ἀληθείας, ἀλλ' οἱ Ἄγγλοι τὸν ἠγάπων διότι ἀγαπῶσι τοὺς χαρακτῆρας. Ἐνίοτε ὅμως δὲν τὸν ἐνεπιστεύοντο. Δὲν ἦτο ἐκ τῶν συγγραφέων ἐκείνων, οἵτινες ἐνθουσιάζουν τοὺς ἀναγνώστας διὰ θερμοῦν φράσεων και ἐκφράσεων. Εἶχε ὅμως τὴν τέχνην νὰ μὴ κουράσῃ. Ἦτο εὐχάριστος εἰς τὴν συναστροφὴν, διότι ὁ λόγος του—ἀν ὀμίλει—ἦτο ὀφέλιμος, διδακτικὸς και ἀρτιομένος μὲ ἀτικτὸν ἄλας.

Δυστυχῶς εἶχε τὸ ἐλάττωμα μὲ εὐκολίαν νὰ ἀρχίσῃ ἔργον και μὲ μεγαλειετραν εὐκολίαν νὰ τὸ ἀφίση ἢ νὰ τὸ ἀνεβάλλῃ. Ἀπὸ τὸ 1806 κατεγίνετο μελετῶν τὴν ἑπτανησιακὴν ἱστορίαν διὰ νὰ δημοσιεύσῃ τὴν

ἱστορίαν τῶν Ἐπτὰ Νήσων. Παρῆλθον 54 ἔτη και δὲν ἐτελείωσεν οὐδὲ τὴν ἱστορίαν τῆς Κερκύρας. Ἄφησε τὴν ἔκδοσιν τῶν ἀνεκδότων Ἑλληνικῶν και τοῦ Ἑλληνομνήμονος. Ὅμως ἦτο φιλόπολις, ὄλο ἐμελέτα και προσεπάθει τὸ τέλειον.

Ὁ Μουστοξύδης ἔλαβε και αὐτὸς τοὺς ἐχθροὺς του. Οἱ κεραννοὶ προσβάλλουσι πάντοτε τὰ ὕψηλότερα τῶν δένδρων. Ὁ μικρὸς τὸ πνεῦμα, συγκοφαντεῖ και προσπαθεῖ διὰ τῆς μοχθηρᾶς καρδίας του νὰ προσβάλλῃ τοὺς ἠνωτέρους του. Οἱ πολιτικοὶ ἐχθροὶ του προσεπάθουν νὰ τὸν εἴψουν εἰς τὴν δυσμείνειαν τοῦ λαοῦ. Ὁ Μουστοξύδης εἰργάσθη νὰ λίβῃ ἢ Ἐπιάνησος τὴν ἐλευθεροτυπίαν. Καὶ ἢ ἐλευθεροτυπία τὸν ἐδηλητηρίασε, τὸν ἐλύπησεν. Ἄλλ' ὁ Ἀνδρέας Παπαδόπουλος Βρετὸς λέγει ὅτι ὁ Μουστοξύδης και οὐχὶ ἀπόλυτον, ἀχαλίνωτον ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἀγγλικῆς. Εἶδομεν ὅτι ἐπὶ τὰ τέλη τοῦ βίου ὕπῆρξεν ἐκ νέου ἀρχῶν τῆς Παιδείας. Ὁ Guizot λέγει ὅτι τὸ δημοφελέστερον τῶν ὕπουργείων εἶναι τὸ τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως, διότι ἢ ἐκπαιδευοὺς ἀνυψῶνει τὴν κοινωνίαν. Ὁ Μουστοξύδης προσεπάθει νὰ φανῇ ὀφέλιμος, ἀλλ' αἱ περιστάσεις δὲν τὸν ἄφινον. Ὁ σύγχρονός του Ν. Β. Μάνεσης γράφει: «Ἄν και ἐν τῷ πολυμύχῳ ὕπουργήματι τῆς ἐκπαιδεύσεως διατελῶν δὲν ἀντεπεκρίθη εἰς τὰς προσδοκίας και εἰς τὰς ἀπαιτήσεις ἀπάντων, τοῦτο ἀποδοτέον μᾶλλον εἰς τὴν ἀθλίαν τῶν ἡμετέρων πραγμάτων κατάστασιν. ὡς ἐκ τῆς ὁποίας δυσκόλως, ἵνα μὴ εἴπῃ τις οὐδὲ ὀδῶς, ὁ διακεκριμένος πολίτης δύναται νὰ καταστήσῃ ὀφέλιμόν τι » ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἅμα ἀναδεχθεῖς ἐπίσημόν τινα θέσιν».

Νόστιμον εἶνε ὅτι και ὁ Παρατηρητής. κυβερνητικὸν ὄργανον καθίστα ὑπεύθυνον διὰ τὴν κατάστασιν τῆς ἐκπαιδεύσεως τὸν σοφὸν γέροντα Ἄρχοντα. Δυστυχῶς πολλάκις αἱ κυβερνήσεις δημοκοποῦσαι καθιστοῦν ὑπευθύνους τοὺς πράγματι ἀνευθύνους. Πρὸ τοῦ τάφου του ὀμως τὰ πάθη ἔπαυσαν. Πάντες ὀμολόγησαν ὅτι ὁ θάνατός του ἦτο μεγίστη ἀπώλεια τῆς Ἐπιανήσου.

Τοιοῦτος, ἐν περιλήψει, ὁ βίος ἐνὸς τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων, τῶν δοξασάντων τὴν ἐμφάνισιν τῆς Νέας Ἑλλάδος και τῶν ὀδησάντων πρὸς τὰ πρόσω τὴν διανοητικὴν αὐτῆς ἀνάπτυξιν και τὰς σοβαρὰς μελέτας.

(Τέλος)

Σ. δὲ Βιάζης

ΝΥΧΤΑ

Κι' ἀπλώνει τὰ πτεροῦντα τῆς
τοῦ Ἄδου ἢ ἀδελφῆ τὰ βράδια.

Σκίπης.

Τρεμοσβύνουν και οἱ τελευταῖες ἀνταύγειες ποῦ σκόρπια στὴν Πλάση εἶχε ρίξῃ ἢ φωτόλουστη κόρη. Λίγες εἶχαν κυλίση στιγμὲς ποῦ χαϊρετῶντας τὸ φῶς, παρθενικὸ τὴν εἶχε ἐνώση φίλημα μὲ τὴν μελανόπεπλη ἀδελφῆ τῆς. Καὶ τώρα ἀποσταμένη, μακραίνει

περίλυπα τὸν ἀγύριστο δρόμο της ὡς νὰ φτάσῃ τὰ Ἀχερούσια Βασί-
λεια, τὰ κρουσταλλένια τοῦ Χρόνου παλάτια κι' ἐκεῖ νὰ σβυστῇ.

Ἦλθε τ' ἀπόσπερο. Ἡ Φύσις χαηλωμένη γέρνει καὶ ὅλα της τὰ
μέλη συμμαζεύει σὲ μιὰν ἠδονικὴν ἀνάπαψι. . . Καὶ νά, ἡ κόρη τοῦ Χάους
σιγὰ σιγὰ χωρὶς μιλιὰ στὸ στόμα προβάλλει — λές καὶ φοβᾶται μὴν
ταράξῃ τῆς Πλάσης τὸν ἥρεμον ὕπνο — καὶ προχωρεῖ σέρνοντας πίσω
της τὰ σκοτάδια, ὅλα της τὰ στοιχειὰ καὶ τὰ μυστήρια. Ἀργοκι-
νάει τὶς μαῦρες μεγαλότερες φτεροῦγες της καὶ στοῦ Χρόνου ἀπάνω
τὸν ἀργαλειό, τοὺς λαγαροὺς ὑφαίνει ἴσκιους, ποῦ ἥρεμα ξεχύνον-
ται σ' ἓνα χαϊδευτικὸ τῆς Πλάσης ἀγκάλιασμα.

Καὶ ξετυλίγονται ἀνέλαφρα ψηλὰ στὸν ἀπαλὸν αἰθέρα ἄλλοι μαρ-
γαριτοκέντητοι κόσμοι, κόσμοι πλούσιοι σὲ ἀτίμητα πετράδια καὶ
χρυσάργυρους φωσφορισμούς, λουσιμένοι καὶ αὐτοὶ στὸ μῦρο τῆς ἄφτα-
στης ἁρμονίας.

Φωτονέφελα τοῦ Γαλαξία σκορπίσματα μὲ τὸ τρεμόσβυστο ἀνα-
κατώνονται ἀστερόφωτο σὲ μυστικὴ λιτανεία καὶ ὀλοένα ὠριοπλέκον-
ται σ' ἓνα στεφάνι μαγικὸ κι' ἀνονεύρευτον ἐπάνω στὸ ἀζωγράφιστο
μέτωπο τοῦ θολωτοῦ Στερεώματος.

Ἰάδων Καλέριος

ΜΑΞΙΜ ΓΚΟΡΚΥ

ΜΑΛΒΑ

(Συνέχεια ἀπὸ τὴν σελίδα 143).

— Μὴ μὲ φοβερίζεις, Βάσσια, εἶπε μὲ ἀδιαφορία καὶ χωρὶς νὰ
τὸν κυττάξῃ.

— Πάει καλά! Καὶ σὺ μὴ χωρατεύεις.

— Μὴ δοκιμάζεις νὰ μὲ τρομάξεις.

— Θὰ σὲ κάνω γὼ νὰ χοροπηδήσῃς, ἂν ἀρχίσῃς τὶς κουταμάρες σου.

Ἐ Βασίλης ἀναθε ὅσο πήγαινε περισσότερο.

— Θὰ μ' ἔδερνες;

Ἐπῆγε κοντά του κι' ἐκύτταξε μὲ περιέργεια τὸ συγχισμένον
του πρόσωπο.

— Σάματις εἶνε καμμιά κοντέσσα! Ναι, θὰ σ' ἔδερνα.

— Ὅμως δὲν εἶμ' ἐγὼ ἡ γυναῖκά σου, εἶπε ἡ Μάλβα μ' ἓνα
τόνο ἥσυχο καὶ δογματικὸ καὶ χωρὶς νὰ περιμένῃ ἀπάντησι, ἐξακο-
λούθησε. Εἶχες τὸ συνήθειο νὰ δέρνης τὴ γυναῖκα σου γιὰ τὸ τί-
ποτα καὶ φαντάζεσαι πῶς μπορεῖς νὰ κάνῃς τὸ ἴδιο πρᾶμμα καὶ μ'
ἐμένα. Ὅχι. Εἶμ' ἐλεύθερη. Δὲν εἶμαι χιτῆμα κανενός καὶ δὲ φοβᾶ-
μαι κανένα. Καὶ σὺ, φοβᾶσαι τὸ γυιό σου; προτιήτερα, πῶς τοῦκα-
νες τὸ κόρτε! Καὶ τολμάς νὰ φοβερίζεις ἀκόμα;

Ἐκούνησε τὸ κεφάλι μὲ περιφρόνησι κι' ἐσώπασε. Αὐτὰ τ' ἀδι-
άφορα καὶ ψυχρὰ λόγια εἶχαν σβύση τὸ θυμὸ τοῦ Βασίλη. Ποτὲ δὲν
τὴν εἶχε δῆ τόσ' ὠραία κι' ἐθαύμαζε.

— Νὰ τώρα ποῦ πῆρε φόρα νὰ κακαρίζῃ. . . . εἶπε κυττάζοντάς
την μὲ θαυμασμό.

— Ἐγὼ ἀκόμα νὰ σοῦ ἱστορήσω κάτι. Ἐκαυχῆθηκες στὸ Σε-
ρέζκα ὅτι δὲν θὰ μποροῦσα νὰ περάσω χωρὶς ἐσένα ὅπως καὶ χωρὶς
τὸ ψωμί, πῶς δὲ μπροῦ νὰ ζήσω χωρὶς ἐσένα! Γελιόσαι. . . . Μπο-
ρεῖ ἐγὼ νὰ μὴν ἀγαπῶ ἐσένα, μπορεῖ νὰ μὴν ἔρχωμαι γιὰ σένα.
Ἄν ἀγαποῦσα μονάχ' αὐτὴ τὴν ἀκρογιαλιά; . . . (Ἄπλωσε τὰ χέρια
μ' ἓνα πλατὺ κίνημα). Μπορεῖ ἐγὼ ν' ἀγαπῶ ἐδῶ τὴ μοναξιά; ἐδῶ
δὲν εἶνε παρὰ οὐρανός καὶ θάλασσα γωρὶς πρόστυχα πλάσματα. Κι
μὲ τὸ νὰ εἶσαι σὺ ἐδῶ, αὐτὸ δὲ μ' ἐνδιαφέρει καθόλου. . . . Ἄν ἐδῶ
ἦταν ὁ Σερέζκα θὰ ῥχόμουν στοῦ Σερέζκα. Ἄν ἦταν ἐδῶ ὁ γυιός
σου, θὰ ῥχόμουν πάλι. . . . Τὸ καλλίτερο ἔχταν νὰ μὴν εἶν' ἐδῶ κα-
νένας. . . . σὰς ἐσιχάθηκα ὅλους σας! . . . Ἄλλ' ἂν καμμιά μέρα μού
περάσ' ἡ ιδέα, ἔτσι ὡμορφη καθὼς εἶμαι, πάντα θὰ μπορέσω νὰ
διαλέξω ἓνα ἀνθρώπο. . . . ποῦ θᾶξιζε καλλίτερ' ἀπὸ σένα.

— Ναι — δά! ἐσφύριξε ἐξω φρενῶν ὁ Βασίλης, καὶ τὴν ἄρπαξε
ἀπὸ τὸ λαρύγγι. Τέτοια, λοιπόν, ἔ;

Τὴν ἐκουνοῦσε καὶ αὐτὴ δὲν ἐζητοῦσε νὰ ἐλευθερωθῇ, ἂν καὶ τὸ
πρόσωπό της ἦταν μουσκεμένο, τὰ μάτια της γεμισμένα αἷμα. Ἐ-
βαλε μόνο τὰ δύο της χέρια ἀπάνω στὸ χέρι ποῦ τῆς ἐσφιγγε τὸ
λαρύγγι.

— Αὐτὰ ἔκρυβες μέσα σου, ἔ; (Ἐ Βασίλης ἦταν βραχνός ἀπὸ
τὴ λύσσα). Καὶ δὲν ἔλεγες τίποτα, καὶ μ' ἐφιλοῦσες, καὶ μ' ἐχάι-
δευες. Θὰ σοῦ δεῖξω γώ!

Τὴν εἶχε γεῖρη στὴ γῆ καὶ τὴν χτυποῦσε μὲ ἠδονὴ στὸ σβέρο,
μιά, δύο, μὲ τὴ βαρειὰ του γροθιά. Ἐδοκίμαζε ἓνα αἰσθημα εὐχά-
ριστο, ὅταν τὸ χέρι του ἐπεφτε ἀπάνω στὴν ἐλαστικὴ καὶ παχειὰ
σάρκα της.

— Νά, φίδι! εἶπε μ' ἓνα ἀέρα θριαμβευτῆ, σπρώχνοντάς την.

Χωρὶς ἓνα παράπονο, σιωπηλὴ καὶ ἥρεμη, ἔπεσε κατὰ γῆς μὲ
τὴν πλάτη, ξεμαλλιασμένη, κόκκινη καὶ ὅμως ὡμορφη. Τὰ πράσινα
μάτια κατασκόπευαν κάτω ἀπὸ τὰ φρύδια τους καὶ ἔκαψαν μὲ μιὰ
φλόγα ψυχρὴ καὶ γιομάτη μίσος. Αὐτὸς ὅμως λαχανιασμένος ἀπὸ
τὸν ὑπερβολικὸν ἐρεθισμό, εὐχαριστημένος ἀπὸ τὴ διέξοδο ποῦ ἔδωσε
στὴ λύσσα του, δὲν ἐπρόφτασε τὸ βλέμμ' αὐτό, καὶ ὅταν ἔσκυψε
πρὸς αὐτὴν, νικητῆς καὶ ἀκατάδεχτος, αὐτὴ ἔχαμογελοῦσε γλυκά.

Στὴν ἀρχὴ ἔτρεμαν λίγο τὰ χεῖλη της, ἔπειτα τὰ μάτια της
ἄστραψαν, λακκάκια ἔγειναν στὰ μάγουλά της καὶ ἔρχισε νὰ γελᾷ.
Ἐ Βασίλης τὴν ἐκύτταξε μὲ ἠλιθιότητα ποῦ ἐγελοῦσε δυνατὰ καὶ εὐ-
θυμα, σὰ νὰ μὴ τὴν εἶχε χτυπήσει πρὸ ὀλίγου.

— Τί ἔχεις; διαόλισσα, ἐφώναζε μὲ ἀνησυχία τραβῶντας τὴν
ἀπότομα ἀπὸ τὸ μανίκι.

— Βάσσια! Ἐσὺ 'σαι ποῦ μ' ἔδειρες; ἐμουρμούρισε.

— Ναι, ἐγὼ ποῖος ἄλλος θὰ μποροῦσε νὰ εἶνε;

Τὴν παρατηροῦσε χωρὶς νὰ καταλαβαίνει τίποτα καὶ δὲν εἴξερε τί νὰ κάνει. Νὰ τὴ δειρῆ ἀκόμα; Ἄλλὰ ἡ ὀργή του εἶχε πεθάνει· δὲν εἶχε καμμίαν ὄρεξι νὰ ξαναρχίσῃ.

— Ἐπειδὴ μ' ἀγαπᾷς; ἐψιθύρισε γλυκά.

Καὶ ὁ Βασίλης φλογίστηκε ἀκούοντας τὴν ψιθυριστὴ τῆς φωνή.

— Καλὸ καὶ τοῦτο, τί διάολο! εἶπε μὲ κατεβασμένα μούτρα. Εἶσ' εὐχαριστημένη;

— Βάσσια! Κι' ἐγὼ ποῦ νόμιζα πῶς δὲ μ' ἀγαποῦσες πιά. Ἐλεγα μὲ τὸ νοῦ μου: «Τώρα ποῦν' ὁ γυιὸς του ἐδῶ, θὰ μὲ διώξῃ γι' αὐτόνε».

Ἐξέσπασε σ' ἓνα γέλοιο παράξενο καὶ πάρα πολὺ δυνατὸ.

— Κουτή! εἶπε ὁ Βασίλης χαμογελῶντας ἄθελα. Ἐνοίωσε τὸν ἑαυτὸ του ἔνοχο, τὴν ἐλυπήθηκε, ἀλλὰ θυμώμενος τὰ λόγια ποῦ τὸν εἶχαν θυμώσει, εἶπε πάλι μ' ἓνα ὕφος σκυθρωπὸ.

— Ὁ γυιὸς μου δὲν ἔχει νὰ κάμῃ ἐδῶ γιὰ τίποτα...Κι' ἂν σὲ χτύπησα, ἐσὺ φταῖς· γιατί μ' ἐπεριφρόνησες;

— Τόκαμα ἐπίτηδες, γιὰ νὰ σὲ δοκιμάσω. Καί, χαδιάρκα, ἔτριψε ἀπάνω του τὸν ὦμο τῆς.

Αὐτὸς ἔριξε μιὰ ματιὰ πρὸς τὴν καλύβα κι' ἐφίλησε τὴ νέα γυναικίκα.

— Γιὰ νὰ μὲ δοκιμάσῃς; ..εἶχες βλέπεις, πολλὴ ἀνάγκη!... Νά, τὸ ἀποτέλεσμα!

— Δὲν εἶνε τίποτα, εἶπε ἡ Μάλβα μισοκλείνοντας τὰ μάτια· ἐγὼ δὲ θυμῶν· ἐπειδὴ μ' ἀγαπᾷς μ' ἔδειρες.....Θὰ στὸ ξεπλερώσω αὐτό!

Τὸν ἐκύτταξε κατὰ πρόσωπο κάμποση ὥρα, ἀναρρίγησε καὶ χαμηλώνοντας τὴ φωνή, εἶπε πάλι:

Ἄ! πῶς θὰ στὸ ξεπλερώσω αὐτό!

Ὁ Βασίλης τὰ πῆρε τὰ λόγια αὐτὰ σὲ μιὰ ἔννοια ποῦ τοῦ ἦταν εὐχάριστη· ἐσυγκινήθηκε γλυκὰ καί, χαμογελῶντας μακκαρισμένα, ρώτησε:

— Πῶς; λέγε.

— Θὰ δῆς! ἀποκρίθηκεν ἡ Μάλβα ἤσυχα, πολὺ ἤσυχα, ἀλλὰ τὰ χεῖλη τῆς ἐσάλεψαν μὲ ὀργή.

— Ἄχ! ἀγαπημένη μου! ἐφώναξε ὁ Βασίλης. Ὑστερα τὴν ἔσφιξε δυνατὰ μὲς στὰ μπράτσα του. Καί, ξέρεις; ἀπὸ τὴν ὥρα ποῦ σ' ἔδειρα, σ' ἀγαπῶ πιὸ πολὺ, μοῦ εἶσαι πιὸ ἀγαπημένη!..... Ἄλήθεια! πιὸ δική μου....

Οἱ γλᾶροι πετοῦσαν τριγύρω τους. Τὸ θαλασσινὸ ἀγεράκι ἔφερνε στὰ πόδια τους τὸ ζέσπασμα τῆς θαλάσσης, καὶ τὸ ἀκούραστο γέλοιο τῶν κυμάτων εἶχε ἓναν ἦχο ἤσυχαστικὸ.

Μαξίμ Γκόρκυ

Μετάφρ. Αἰμ. Κ.
(Ἄκολουθετ')

ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΓΡΑΜΜΑΤΑ

Φίλε μου,

Εἰς τὴ σημειωτούλα, ποῦ ἐπρόσθεσε κάτω ἀπὸ τὸ ἄρθρον μου γιὰ τὴ θεατρικὴ ζωὴ μας στὸ τελευταῖο τεῦχος τοῦ «Ἀκρίτα», ἔχω νὰ σοῦ ἀντιπατηρήσω μερικὰ πράγματα, τὰ ὁποῖα δὲν πιστεύω ν' ἀρνηθῆς νὰ σιλοξενήσῃς στὸ περιοδικό σου ἀφοῦ πρόκειται περὶ συζητήσεως ἐντελῶς φιλικῆς καὶ ξέρεις πολὺ καλλίτερα μου πῶς μὲ τὴ συζήτησι βγαίνει στὸ φῶς ἡ Ἄλήθεια.

Καὶ πρῶτα πρῶτα γιὰ τοὺς κ.κ. Παπαγεωργίου, Δαμάσκου καὶ Πουλόπουλο, οἱ ὁποῖοι κατὰ τὴν γνώμην σου θὰ ἦτο προειμότερον ἐὰν ἄφινον τὸ θέατρον, θὰ κοῦ ἐπιτρέψῃς νὰ ἐξακολουθῶ νὰ ἔχω ἀντίθετον πρὸς τὴ δική σου γνώμη. Δὲν θέλω νὰ πῶ μ' αὐτὸ πῶς οἱ κύριοι αὐτοί, καθὼς καὶ ὅλοι ἐκεῖνοι, τοὺς ὁποῖους ἀνέφερα εἰς τὸ ἄρθρον μου «Θεατρικὴ Ζωή» ἀπολύτως κρινόμενοι,μποροῦν νὰ θεωρηθεῖν ἠθοποιοὶ ἔξοχοι. Ὅχι! Γιατί σ' ἓνα τόπο σὰν τὸ δικό μας, ποῦ ἡ Τέχνη δὲν ἔχει βρῆ ἀνόμα τὸν ἀληθινὸ τῆς δρόμο ἢ «Ἐξοχότης» εἶναι τίτλος ποῦ μπορεῖ νὰ δίδεται κατὰ συνθήκην εἰς τοὺς Ὑπουργοὺς μόνον καὶ τοὺς Διπλωμάτας. Ἐξοχοὶ ἠθοποιοὶ δὲν ὑπάρχουν στὴν Ἑλλάδα σήμερα, ὅπως δὲν ὑπάρχουν καὶ ἔξοχοι συγγραφεῖς καὶ ἔξοχοι κριτικοὶ καὶ ἔξοχοι μυθιστοριογράφοι καὶ ἔξοχοι διηγηματογράφοι καὶ δὲν ξέρω τί ἄλλο ἀκριβῆ. Σε χωριστοὶ ὅμως ἠθοποιοὶ, ἠθοποιοὶ δηλαδὴ, ποῦ παρουσιάζουν κάποιαν ἰδιαιτέραν προσωπικότητα, ποῦ διακρίνονται μέσα στοὺς πολλοὺς, ποῦ ἔχουν διχπλάσει δύο-τρεῖς ρόλους ἔξω ἀπὸ τὸ κοινὸν καὶ τετριμμένον, ποῦ στέκονται ἐπὶ τέλους ἐπάνω στὴ σκηνή, χωρὶς ν' ἀηδιαζῇ καὶ νὰ γελᾷ μ' αὐτοὺς ὁ κόσμος, ὑπάρχουν καὶ στὸ θεατρὸ μας. Ἀνάμεσα σ' αὐτοὺς, νομίζω πῶς ἔχουν τὴ θέσιν τους καὶ ὁ Παπαγεωργίου καὶ ὁ Δαμάσκος καὶ ὁ Πουλόπουλος. Θυμήσου τὴν «Ἀγριόπαπια» καὶ τὴν «Ἐδδα Γκάμπλερ», γιὰ τὸν πρῶτον τὸν Ναπολέοντο εἰς τὴν «Κυρίαν δὲν μὲ μέλει» γιὰ τὸν δευτέρον τὸν Βρισάου στὴ «Διονυσία» γιὰ τὸν τρίτον. Φαντάσου τώρα κ' ἓνα ἀπὸ τοὺς «πολλοὺς» ποῖζοντα τοὺς ρόλους αὐτοὺς καὶ πές μου ἂν εἶχα ἄδικον, ὅταν ἔγραφα πῶς οἱ ἠθοποιοὶ αὐτοὶ ξεχωρίζουν ἀνάμεσα στὰς ἀμφιβόλους παρασκηνιακὰς προσωπικότητας, ποῦ ἐνέσκυψαν τώρα τελευταῖον στὸ Ἑλλ. θέατρον. Ἄν εἶχαμε κ' ἐμεῖς ἓνα Μουνὲ Σουλύ, ἓναν Ἰρβιγκ ἢ ἓναν Νοβέλλι, ὁ Παπαγεωργίου, ὁ Δαμάσκος καὶ ὁ Πουλόπουλος, θὰ ἦσαν ἠθοποιοὶ, τῶν ὁποίων τὸ ξεχώρισμα ἀπὸ τοὺς «πολλοὺς» θὰ ἦτο τόσῳ μικρόν, ὥστε νὰ μὴ μπορῇ νὰ τὸ λάθῃ κανεὶς ὑπ' ὄψει του, ἢ καλλίτερα αὐτοὶ θὰ ἦσαν οἱ «πολλοὶ» γιατί χειροτέρους δὲ θάχαμε στὴ σκηνή μας. Ἀφοῦ ὅμως δὲν ἔχουμε στὸ Ἑλλ. θέατρον καλλιτέχνας σὰν κι' αὐτοὺς ποῦ σοῦ ἀνέφερα παραπάνω, εἴμεθα ἠναγκασμένοι—τί νὰ γίνῃ!—νὰ θεωροῦμε «πολλοὺς» τὸν Α, τὸν Β, καὶ ὅλους τοὺς ἄλλους «Καλλιτεχνικοὺς ἀστέρας» ποῦ ἀνακαλύπτουν μερικοὶ δημοσιογραφίστικοι μας στὸ βάθος ἐνὸς ποτηριοῦ μπύρας ἢ ἐνὸς αἰσθηματικοῦ ἀναστεναγμοῦ εἰς λ ἄ μ ι ν ὁ ρ ε, ξεχωριστοὺς δὲ, ἐκεῖνους ἀνέφερα στὴ θεατρικὴ Ζωὴ τοῦ «Ἀκρίτα» τοῦ περασμένου μηνός, καὶ οἱ ὁποῖοι, βέβαια δὲν εἶναι οἱ μόνοι—εὐτυχῶς—ποῦ ξεχωρίζουν. Γι' αὐτο, εἴμεθα συμφωνώτατοι εἰς ὅσα παρατηρεῖς ἀνατορικῶς πρὸς τοὺς κ. κ. Λεπενιώτην,

Κολογερίκον καὶ Παλμύραν, καὶ τοὺς ὁποίους ἐλησμόνησα ν' ἀναφέρω. Μὴ με ἀδικεῖς ὅμως. Οὐμῆσου πῶς ἔγραψα (σελ. 236. στ. 7) «...μια Ἄρ-
γυροπόδου κ' ἕνα δυὸ ἄλλους ποὺ τοὺς ξεχνῶ
αὐτὴ τὴ στιγμή».

Τώρα δυὸ λόγια ἀκόμη γιὰ τοὺς συγγραφεῖς νέων ἔργων καὶ ἰδιαιτέρως
γιὰ τοὺς «Βουλγάρους καὶ Μακεδόνας» τοῦ κ. Τανάγρα. Μοῦ παρετήρησες
πῶς εὐχῆς ἔργον θὰ ἦτο ἐάν δὲν ἐγένετο λόγος εἰς τὰς στήλας τοῦ
«Ἀκρίτα» γιὰ ἔργα σὰν τὸ «Στοιχειώμενο σπίτι» τὴν «Ἐξοδο τοῦ Μεσολογ-
γίου» καὶ τοὺς «Βουλγαρομακεδόνας». Ἐδῶ πάλιν ἔχομε μιὰ μικρὴ διαφορὰ
στὴ γνώμη μας. Ἐγὼ νομίζω, πῶς γιὰ κάθε Ἑλληνικὸν ἔργον πρέπει νὰ
γίνεται λόγος. Καὶ πρὸ πάντων γιὰ «κεῖνα ποὺ εἶναι καταδικασμένα σὲ
θάνατο. Εἶμαι τῆς γνώμης πῶς αὐτὰ ἰδίως τὰ ἔργα πρέπει ν' ἀπασχολοῦν
τὴν Κριτικήν. Συλλογίσου ἐπὶς ἡ Κριτικὴ εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἐκοπάζει ὅπως
τοὺς ἔπρεπε, τὰ διάφορα κωμειδύλλια καὶ φουστανελλοῦρα πατριωτικά (!)
δράματα. Ἐάν ἐκουρέλιαζε τοὺς συγγραφεῖς τῶν ποσοστῶν καὶ ἂν ἀντὶ νὰ
γελά κρυμμένη ἔβγαине στὴ φόρα μετὰ τὸ κύρος καὶ τὴν ἐπιβολὴν τῆς καὶ
τοὺς ἔστειλε νὰ κόβουν καλλίτερα ξύλα παρὰ νὰ γράφουν τέτοιες ἀηδίες,
θα ἐφθάναμε στὸ σημεῖον ποὺ εὐρισκόμεθα σήμερα ; Ὅα εἶχε τὸ θάρρος κανεῖς
ἀπ' αὐτοὺς νὰ βγῆ στὴ Σκηνὴ ὡς δραματικὸς συγγραφεὺς, με κάμποσες
πῆχες φουστανελλὰ καὶ με πέντε δέκα μεγάλα λόγια, γιὰ μοναχὰ του ἐφό-
δια ; Τί λές ; Ἐπειτα δὲν νομίζεις πῶς ἕνας συγγραφεὺς μπορεῖ ν' ἀπέτυχε
σ' ἕνα ἔργον του, χωρὶς νὰ τοῦ ἀποκλείεται ὅμως καὶ ὁ δρόμος τῆς ἐπιτυ-
χίας γιὰ ἕνα ἄλλο, τὸ ὅποιον θὰ γράψῃ ἀργότερα ; Ὁ κ. Τανάγρας παρα-
δείγματος χάριν. Δὲν ἀρνούμαι, ἐτι ὁ συγγραφεὺς τῶν «Σπογγαλιῶν τοῦ
Αἰγαίου» ἀφῆσε νὰ τοῦ διαφύγῃ μέσα ἀπὸ τὰ χεῖρα του μιὰ ὑπόθεσις ἀλη-
θινὰ δραματικὴ, κ' ἀκόμη δὲν μπορῶ ν' ἀρνηθῶ πῶς ἐκερδοσκοπήσε λιγάκι
ἐπάνω στὴν Ἐθνικὸ φαινομάνιαν τοῦ νοήμονος κοινοῦ καὶ τῆς
γενναίας φρουρᾶς ! Ὅλ' αὐτὰ ἔτσι εἶναι. Ἄρχισε νὰ γράψῃ ἕνα δραματάκι
κοινωνικόν. Ἐπῆρε ὡς βᾶσιν τοῦ ἔργου του τὴν πάλην ποῦ διεξάγει μέσα
σὲ τὴν στήθῃ μιᾶς κόρης, ὁ Ἔρωσ καὶ ἡ Ἀγάπη πρὸς τὴν Πατρίδα. Ἐπῆρε
ἀκόμη γιὰ δραματικά του στοιχεῖα τὸ νεανικὸν ἀμάρτημα μιᾶς μητέρας καὶ
τὰ ἄλλα τῶν βουλγάρων κωμητατζήδων καὶ ὅμως παρασυρθεὶς ἀπὸ τὰς
ἀπαιτήσεις τοῦ Κοινοῦ ἔχασε τὸν δρόμον του. Ἄλλωζ ἠθέλησε νὰ κατολήξῃ
καὶ ἄλλοι κατέληξε. Ἐγράψε ἕνα ἔργον ἀνάποδον. Ἐκαίε τὴν ὑπόθεσιν
τοῦ ἔργου του, ἕνα ἀπλοῦν ἐπεισόδιον καὶ τὰ ἐπεισόδια κυρίαν ὑπόθεσιν. Καὶ
ὅμως. Ἄν ὁ κ. Τανάγρας ἐξαντάκωσε τοὺς «Βουλγαρομακεδόνας» του με
μιαν ἀκατάσχετον ρητορικὴν καὶ μ' ἕνα ὑπερικόν πατριωτισμόν. Ἄν ἔχῃ
γράψῃ σκηνὰς ἐλοκλήρους ἀσχετοὺς πρὸς τὴν ὑπόθεσιν μόνον καὶ μόνον γιὰ
νὰ στηρίξῃ στὸν εὐκλεον ἐνθουσιασμόν τοῦ Κοινοῦ μιαν μεγαλειτέραν καὶ
ἀσκοπώτεραν ἐπιτυχίαν. Ἐχει, ἐν τούτοις, νὰ ἐπιδείξῃ μιαν εἰλικρίνειαν καὶ
εὐσυνειδησίαν ἐργασίας ἔστω καὶ ἀποτυχοῦσαν. Γιὰ νὰ γράψῃ τὸ ἔργον του
αὐτό, ἐκοπίασε ἐμελέτησε, παρετήρησε, ἐψυχολόγησε. Δὲν τὸ ἔγραψε σὲ δέκα
πέντε μέρες. Δὲν μᾶς ἐξεφούρνισε σκηνὰς ἀνοήτους, γελοίους, ἀπιθάνους,
ἀψυχολογήτους. Δὲν ἐεργάσθη μόνον γιὰ τὰ ποσοστά, ὅπως τόσκι ἄλλοι.
Εἶχε ἕνα σκοπὸν βαυότερον, καὶ ὑψηλότερον ἀπ' ἐκεῖνον ποὺ ἔχουν οἱ φαι-
πρικάντιδες κωμειδύλλων, ἐπιθεωρήσεων, κωμωδιῶν καὶ πατριωτικῶν δρα-
μάτων. Ἄν δὲν ἐπέτυχε νὰ πραγματοποιήσῃ τὸν σκοπὸν του αὐτὸν εἶναι
ἄλλος λόγος. Τώρα ποῦ ἐξητάλισε τὸν τίτλον τοῦ δραματικοῦ συγγραφέως
ἀπέναντι τοῦ Κοινοῦ καὶ ἐδραῖωσε τὴν φήμην του ἀνάμεσα στοὺς θεατὰς, ποῦ
πηγαίνουν νὰ σκοτώσουν δυὸ τρεῖς ὥρες βραδυνὲς στὸ θέατρον, μπορεῖ νὰ
γράψῃ κανένα ἄλλο ἔργον—χωρὶς μοτίβο πατριωτικόν, δυνάμενον νὰ τὸν
παρασύρῃ—καὶ νὰ ἐπιτύχῃ. Ποῖός ξερεῖ ; Ἄπὸ τὴν κ. Τανάγραν ὅλα μπορεῖ
κανεῖς νὰ τὰ περιμένῃ.

Με φίλιαν καὶ ἀγάπην, δικός σου
Χρ. Παπαζαφειρόπουλος.

ΧΗΜΙΚΟΝ ΚΑΙ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΟΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΙΔΡΥΘΕΙΣΑ ΤΩ 1882

ΕΤΑΙΡΙΚΟΝ ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΡΑΧΜΑΙ 3,000,000

ΒΡΑΒΕΙΟΝ ΧΡΥΣΟΥΝ
ΠΑΓΚΟΣ. ΕΚΘΕΣΙΣ ΠΑΡΙΣΙΩ 19050

ΒΡΑΒΕΙΟΝ ΧΡΥΣΟΥΝ
ΕΚΘΕΣΙΣ ΟΛΥΜΠΙΩΝ 1888
ΕΚΘΕΣΙΣ ΚΡΗΤΗΣ 1900

ΘΕΙΪΚΟΣ ΧΑΛΚΟΣ ΕΙΣ ΚΡΥΣΤΑΛΛΑ

Χημικῶς καθαρὸς ἐκ μεταλλικοῦ χαλκοῦ καὶ θεϊκοῦ ὀξέως ἐκ θείου τῆς
Μήλου ἀνώτερος παντὸς εἰσαγομένου ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ καὶ εἰς τιμὴν εὐθη-
νοτέραν.

ΑΝΤΙΠΕΡΟΝΟΣΠΟΡΙΝΗ

Παρασκευάσμα ἀλάνθαστον κατὰ τοῦ Περονόσπουρου, ἀναλυθὲν ὑπὸ τοῦ
Γεωπονικοῦ Χημείου καὶ ἐγκριθὲν ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐσωτερικῶν ὡς
καταλλήλοτερον καὶ εὐχρησιμότερον παντὸς ἄλλου παρασκευάσματος.

Ἡ ἀντιπερονόσπορινη κατασκευάζεται ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν τοῦ Γεωπο-
νικοῦ τμήματος τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐσωτερικῶν, παρὰ τοῦ ἡμετέρου ἐργο-
στασίου εἰς κόνιν καὶ ἐμπεριέχει 60% θεικόν χαλκὸν χημικῶς καθαρὸν ἢ
κόνιν αὐτὴ διαλύεται ἀκαριαίως καὶ τελείως, δὲν φράσσει οὐδὲ φθείρει τοὺς
ψεκαστῆρας, προσκολλάται ἐπὶ τῶν φύλλων χωρὶς νὰ παρασύρῃται ὑπὸ τῆς
βροχῆς καὶ ἐνεργεῖ κατὰ τοῦ περονόσπουρου ἀποτελεσματικώτερον τοῦ συνήθους
ἰσθεστοῦ πολτοῦ χωρὶς νὰ βλάπτῃ τὰ τρυφερά φύλλα τῶν ἀμπέλων

Πᾶσα ἄλλη σκευασία φερομένη εἰς τὸ ἐμπόριον εἰς κόνιν ὑπὸ διαφόρους
ὀνομασίας καὶ μὴ ἐμπεριέχουσα τὰ συστατικά τοῦ ἀνωτέρω παρασκευάσματος
οὐδὲν φέρει ἀποτέλεσμα κατὰ τοῦ περονόσπουρου.

ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ

Σελίς	Στ.	Ἄντι Gathe,	γράφε Gathe
237	4	Ἄντι Gathe,	γράφε Gathe
» 239	» 27	» καινοτρόπου	» καινοτρόπου
» 253	» 10	» ξεπροβάλλου	» ξεπροβάλλου
» 253	» 23	» ἂν θέλεις	» ἂν θέλεις.
» 259	» 9 καὶ 15	» ὀνομάζου	» ὀνομάζου.
» 260	» 14	» ἡ γενική	» ἡ γενική.
» 260	» 34	» χουσόμαλλη	» χουσόμαλλη.
» 262	» 26, 27, 29, 30	Καλλὴ μέρα	» Καλλὴ μέρα

Ἡ ἀπάντησις εἰς τὸ γράμμα τοῦ κ. Παπαζαφειρόπουλου καθὼς
καὶ ἄλλη ἐπιθεωρήσις ἔμεινε διὰ τὸ ἄλλο τεῦχος ἐνεκεν ἐλλείψεως
χάρου.

ΑΚΡΙΤΑΣ

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΤΗΣ ΚΙΝΗΣΕΩΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ—ΟΔΟΣ ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ 32

Διευθύνων Γραμματεὺς : Δ. ΤΖΕΡΑΧΗΣ
Συντάκτης : ΡΩΜΟΣ ΦΙΛΤΡΑΣ

ΑΠΑΡΑΙΤΗΤΟΙ ΔΗΛΩΣΕΙΣ

— Ἡ συνδρομὴ τοῦ « Ἀκρίτα » εἶνε, ἄνευ οὐδεμιᾶς ἐξαιρέσεως, προπληρωτέα—Ὅστις τυχὸν δὲν συμμορφωθῆ πρὸς τὸν ὄρον αὐτὸν παύει νὰ θεωρῆται συνδρομητής.

— Ἡ συνδρομὴ ἀποσιέλλεται ἀπ' εὐθείας πρὸς τὴν Διεύθυνσιν τοῦ « Ἀκρίτα », Ἀθήνας—Πλουτάρχου 32, δι' ἐπιταγῆς ἢ συστημένης ἐπιστολῆς.

— Οὐδεμίᾳ αἰτησίᾳ ἐγγραφῆς λαμβάνεται ὑπ' ὄψιν ἂν δὲν συνοδεύεται ἀπαρεγκλίτως ὑπὸ τοῦ ἀντιτίμου τῆς συνδρομῆς.

— Οὐδεμίᾳ ἀπόδειξις πληρωμῆς ἀναγνωρίζεται ἄνευ διπλοτύπου φέροντος τὴν σφραγίδα τοῦ « Ἀκρίτα » καὶ τὴν ὑπογραφήν τοῦ Διευθυντοῦ ἢ τοῦ Γραμματέως.

Ἀντιπρόσωπος τοῦ « Ἀκρίτα » εἰς ὅλην τὴν Αἴγυπτον εἶνε ὁ κ. Κ. Κορακάκης ἐν Καίρῳ. Ἰδιαιτέρως μόνον εἰς τὸ Π. Σαῖτ, ὁ κ. Γρ. Κακομανώλης.

Ἀγγέλλεται κάθε νέον βιβλίον, ἀντίτυπον τοῦ ὁποίου σταλῆ εἰς τὸ γραφεῖον μας.

ΠΡΟΣΕΧΗ ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΑ

Π. ΒΕΡΓΩΤΗ : Τῆς Κολάσεως τοῦ Ντάντε, τραγοῦδι 3ον. μετὰ προλόγου περὶ Ὑφους.

Σ-ΔΕ-ΒΙΑΖΗ : Ὁ Βράϊλας, μελέτη

Η. ΤΣΙΤΣΕΛΗ : Ἰταλολόφοι Ἑπτανήσιοι, μελέτη.

Δ. ΔΕΒΑΡΗ : Ὁ Ἑφτάψυχος, διήγημα.

Χ. ΠΑΠΑΖΑΦΕΙΡΟΠΟΥΛΟΥ : Ἠρόδες.

ΓΚΟΡΚΥ : Ἡ Μάλβα, συνέχεια.

ΠΟΥΣΚΙΝ : Οἱ Ἀτσίγγανοι, δράμα.

ΔΙΜ. ΚΟΥΡΤΕΛΗ : Ποιήματα.

Κ. ΓΑΛΑΖΗ : Μεταφράσεις ποιημάτων.

Ρ. ΦΙΛΤΡΑΣ : Ποιήματα κ τ.λ.